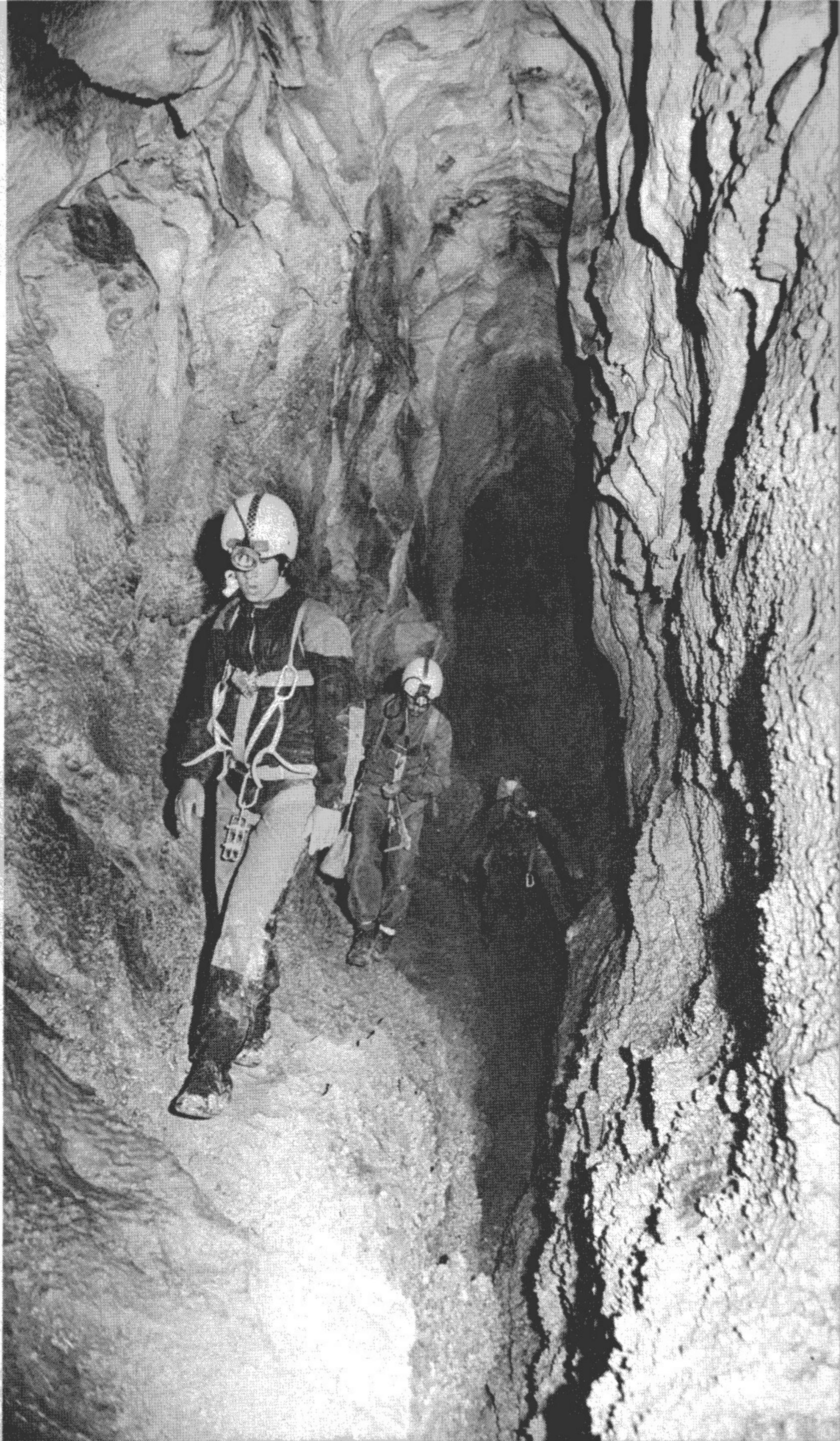

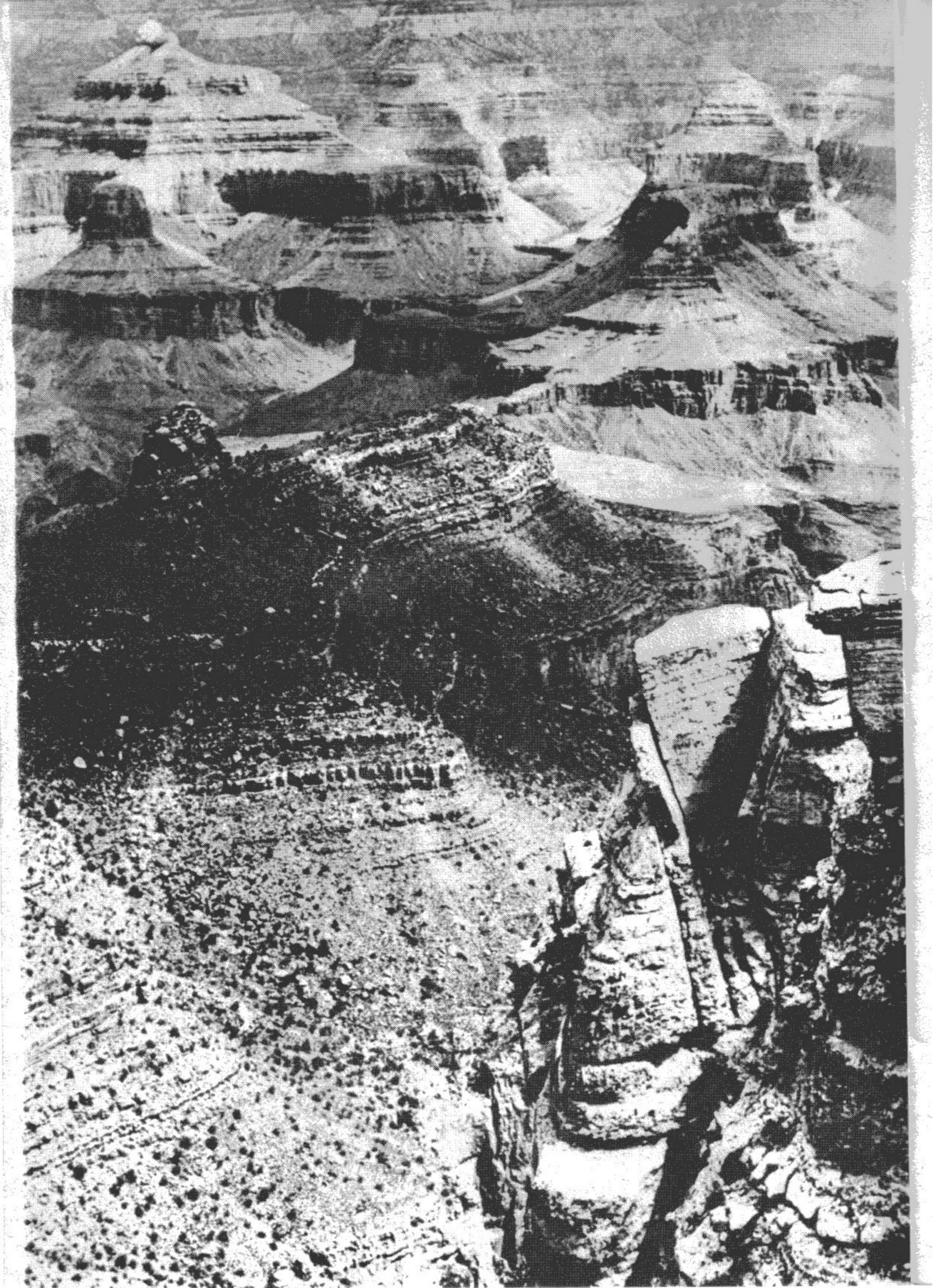

ZPRAVODAJ
UV ČESKÉ
SPELEOLOGICKÉ
SPOLEČNOSTI

Italagmit

1985 / 3

STALAGMIT

zpravodaj
České
speleologické
společnosti
určený
pro
členy
a
spolupracovníky

Vydává :

ZO ČSS 1-06
SPELEOLOGICKÝ KLUB PRAHA
120 00 Praha 2 - Slezská 48

Odpovědný redaktor :
VLADIMÍR VOJÍŘ

Redakční rada :

M. Bakovská, J. Hromas, p. g.,
K. Kačmařík, Dr. L. Kraus,
Ing. L. Pecold, V. Vojíř.

Tisk :

TISKAŘSKÉ ZÁVODY PRAHA
závod 5, provoz 53

Počet výtisků :

2.000

Evidováno odborem kultury NVP č.j.:
Kul/3-1904/82

Dopisovatelé základních organizací
České speleologické společnosti

Dr. P. Bosák (1-01), F. Muchna (1-02),
P. Malý (1-03), V. Černohous (1-08),
Ing. J. Seidl (3-01), B. Zahradníková (3-02),
Ing. J. Voves (3-03), V. Velechovský (4-01),
Ing. L. Vavřínek (4-02), Dr. R. Tásler (5-02),
O. Jenka (5-03), E. Bartoň (6-01),
L. Jakubcová (6-02), M. Sedlák (6-05),
P. Vašík (6-07), H. Havel (6-08),
K. Skoupý (6-10), E. Gregorová (6-11),
P. Samuel (6-13), P. Zajíček (6-14),
Ing. J. Fatka (6-15), Ing. F. Šmikmátor (6-16),
O. Štos (6-20), Ing. L. Benýšek (7-02),
J. Cetkovský (7-03), D. Janák (7-04),
V. Rozsypal (7-07), I. Kopecký (7-09).

Adresa redakce :

STALAGMIT
(Vl. Vojíř)
Slezská 48
120 00 Praha 2
(telefon: 25 52 96)

Distribuci zajišťuje :

ZO ČSS 1-06, Speleologický klub Praha,
prac. skupina Stalagmit,
120 00 Praha 2, Slezská 48
(do ZO ČSS pouze prostřednictvím dopisovatelů)

CENA VÝTISKU :
- Z D A R M A

R o č n í k : VII | Č í s l o : 1985/3

O B S A H :

A. Zelenka: LEZENÍ VELKÝCH VERTIKÁL ..	5
S. Kácha: NÁVŠTĚVA ANTRO DEL CORCHIA ..	12
V. Vojíř: PODZEMNÍ PRAHA	17
-MAK-, -VŘ-: PŘEČETLI JSME ZA VÁS	20
V. Velechovský: HISTORICKÉ DOLY V PANEN- SKÉ HURCE U CHRASTAVY	22
DROBNÉ ZPRÁVY	23

TEXT K FOTOGRAFIÍM :

Snímky na titulní straně i na poslední straně jsou ze systému Antro del Corchia a jejich autorem je I. Poltavec.

Na druhé stránce přinášíme na snímku ČTK Velký kaňon (Grand canyon) v USA, představující gigantickou strž, táhnoucí se v délce mnoha kilometrů, dosahující hloubky 1.400 metrů. Tím si připomínáme 1. část seriálu "Lezení velkých vertikál". Snímek na str. 4 je rovněž agenturní snímek ČTK a zachycuje mohutné Yosemiteké vodopády ve stejnojmenné dolině, nejstarší přírodní rezervaci v USA i na světě (od r. 1864).

Do systému Antro del Corchia se vracíme snímkem I. Poltavce na str. 15.

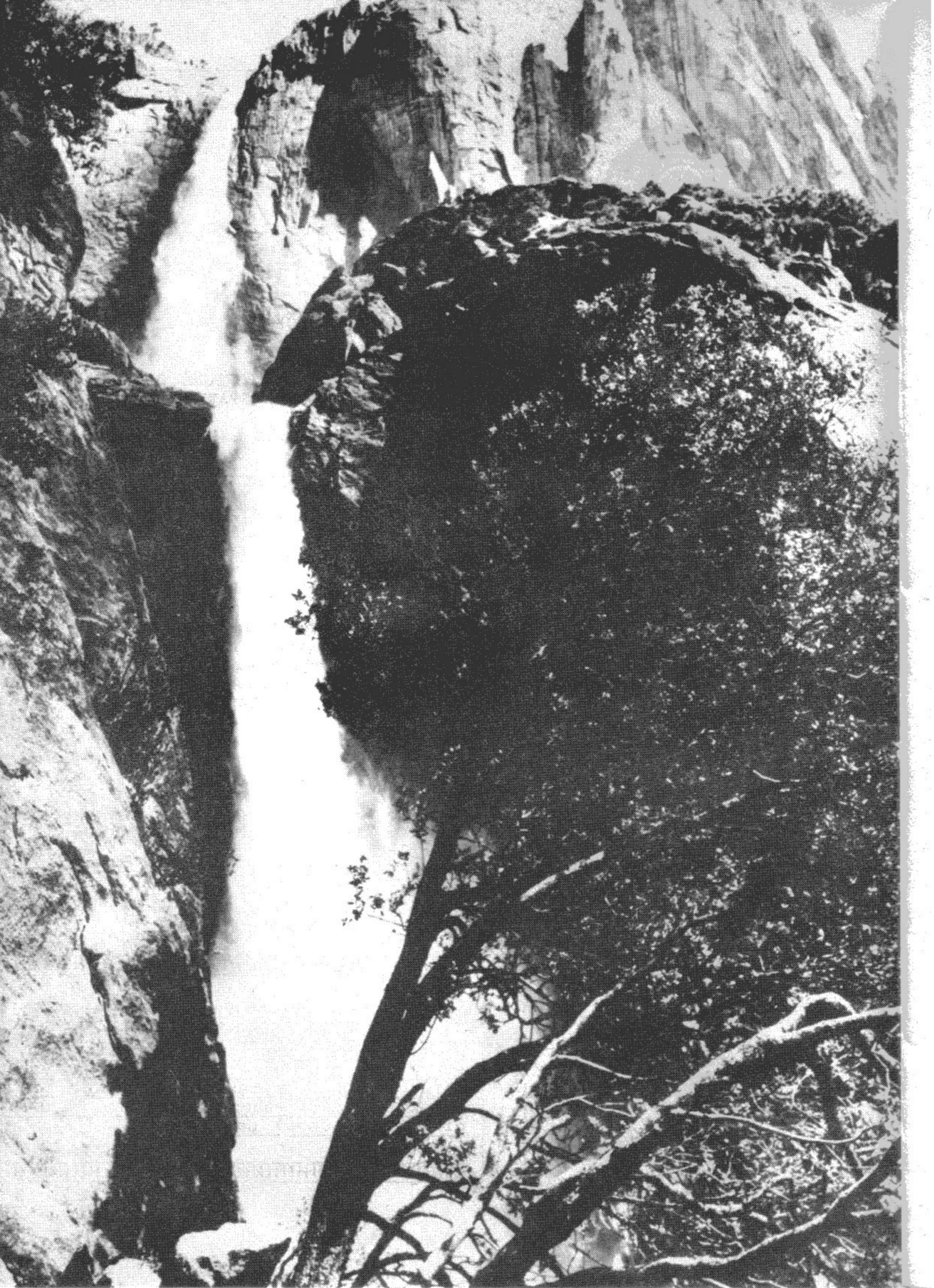
Na straně 16 a 18 přinášíme snímky muží z katakomb kostela P.M. Vítězné v Karmelitské ulici od Vl. Vojíře.

V. Velechovský nám přibližuje snímkem na str. 22 štolu "Pěti bratří".

=====

Od tohoto čísla STALAGMITu přecházíme na zhotovování tiskových předloh pomocí elektronického psacího stroje sázecího, který nám umožňuje zarovnávání pravého okraje sloupců a tak již nemusíte pro redakci zasílat rukopisy upravené na určitý počet úhozů na řádce.

=====

LEZENÍ VELKÝCH VERTIKÁL

EL CAPITAN YOSEMITE - KALIFORNIE

V severovýchodní části centrální Kalifornie se na ploše 1.000 čtverečních mil, tj. 3.108 plošných kilometrů rozkládá NÁRODNÍ PARK YOSEMITE /1/. Překrásná vysočina, které vévodí hora Mt. Lyell (3.997 m), je přetáta dvěma výraznými údolím: VELKÝM KAŇONEM řeky Tuolumne a známým údolím YOSEMITE, protékaným řekou Merced. Vymodelované činnosti pradávného ledovce, připomíná toto údolí svými mnohometrovými téměř kolmými žulovými stěnami monumentální katedrálu zakončenou jakoby oltářem masivu HALF DOME (2.695 m). Největším z mnoha vodopádů je Bridalveil Fall vysoký 189 m.

O ochranu tohoto přírodního výtvoru - patřícího mezi skvosty - usiloval již v době války Severu proti Jihu prezident Abraham Lincoln. Roku 1890 byla okolní vysočina prohlášena Národním parkem a teprve v roce 1906 v něj bylo začleněno i údolí Yosemite. Dodnes bylo v celé oblasti upraveno na 1.240 km turistických cest.

V současnosti se Správa Národ. parku potýká s negativními důsledky stále rostoucí návštěvnosti; ročně projde rezervací asi 2,6 milionu lidí, z toho 15 procent cizinců. Dochází k devastování přírody zakládáním tábořišť mimo vybudované kempy; někteří jedinci "na černo" skáčí padáky s vrcholů skalních útesů nebo létají údolím na rogalech. Nápor moderní "civilizace" přinesl do Parku i kriminalitu - krádeže, drogy a alkohol. Z rangerů se tak stávají policisté: ročně musí likvidovat 18.000/!/ výtržností a přečinů, z kterých asi 600 končí uvězněním. Snad i proto

má rezervace vlastní vězení (Yosemite Jail) pro osmnáct "strávníků". Údolí Yosemite se stalo pojmem nerozlučně spjatým s rozvojem moderního horolezectví - uvedme si pro ilustraci jen několik příkladů /2/:

Roku 1960 byly pro zvlášť úzké a mělké pukliny zkonstruovány speciální skoby RURP (Realized Ultimate Reality Pitons), které zde pak umožnily vylézt západní stěnu věže Kat Pinnacle.

Počátek šedesátých let zde americká lezecká elita vedená Royal Robbinsem vytvořila osobitou techniku průstupu velkých stěn, vhodnou i pro malé skupiny lezců (dvojky a trojky). Dokonce jedna z konstrukcí kladkového tahacího systému, používaná i ve speleologii, ne se jméno údolí - Yosemite lift.

Sedmdesátá léta přicházejí ve znamení vpádu vklíněncových fanatiků "čistého" lezení. Roku 1973 se podařilo vylézt západní stěnu masivu Sentinel Rock (2.476 metrů) jako prvou "šestku" čistě - bez kladiva a bez skob.

Nehody horolezců a zvláště pak neukázněných turistů si doslova vynutily nástup nové generace záchrannářů, vybavené nejmodernější technikou|3|. Bylo třeba dokonale zvládnout bezpečné způsoby rychlého přístupu k lidem uvězněným v obřích svislých stěnách; at již pomocí "helo-techniky" (záchrana po laně visícím z helikoptéry letící těsně při stěně), nebo mnohometrovým slaněním. Ročně vydává se ze státní pokladny na tyto akce až 150.000 dolarů. Záchranář Mike Durrr, který se léta zabývá snášením těl obětí nehod tvrdí, že skóre márnice versus nemocnice je stále poměrně příznivé - **1 : 33**.

Dvě níže popsané expedice, které ve dnech 8.-15.8.1980 a 26.9.-

- 4.10.1981 vykonali jeskyňáři z Kalifornie, Virginie a Floridy, přinesly mnoho zajímavých poznatků a zkušeností a prakticky využitelných právě při takovýchto záchraných akcích. V obou případech byl zvolen monumentální masiv El Cattan (2.307 m), který svou přes kilometr vysokou, téměř svislou stěnou vévodí pravému břehu řeky Merced v centrální části údolí. Je velmi poučné všimnout si jednotlivých etap obou akcí i způsobu řešení problémů, které se při nich vyskytly!

1 - DOPRAVA NOSNÉHO LANA NA VRCHOL

Vertikála byla vystrojena již dříve popsaným |4| statickým lanem fy **PMI** o průměru 11,1 mm a délce 1.400 m (expedice 1980 - viz |5|); hmotnost lana asi 135 kg, respekt. 1.000 m (rok 1981 - viz |6|); hmotnost asi 97 kg). Nylonový "kernmantel" měl do opletu přidán navíc jeden snopec vláken, čímž se jeho statická nosnost zvýšila na 7.000 liber, tj. 3.175 kp!

Značná námaha nutně spojená s transportem těžkého lana na vrchol byla ušetřena tím, že shora byla spuštěna lehká dakronová šňůra, dole na ni lano navázáno a "na dlouho" vytaženo nahoru. V roce 1980 se vcelku osvědčila repšňůra o průměru 3,2 mm; o rok později však ta to praskla na odvalovacích kladkách právě tehdy, když hlavní lano bylo jen asi 30 m pod hranou horního převisu. Lano padalo dolů po dlouhých 25 sekund za "svištivého jekotu v graciézních třicetimetrových smyčkách". O jeho kvalitě nám svědčí skutečnost, že se nijak nepoškodilo a ani nezapletlo a nezauzlilo! Vytaženo bylo pak na šňůře o průměru 4,8 mm. Prvá získaná zkušenost: je nezbytné dodržovat pro vytahovací lanko bezpečnostní faktor 5; u přetržené padákové šňůry ϕ 3,2 mm byly jeho hodnoty je nom poloviční.

2 - MĚŘENÍ HLOUBKY VERTIKÁLY

Přesné amaterské zjišťování hlo ubek takovýchto vertikálních stupňů je obtížné. Délkové protažení i znač-

ně " statického lana je již natolik výrazné, že je nemyslitelné označit visící lano nahoře a u dna a po vytažení ho jednoduše přeměřit. Zřejmě proto se také údaje publikované oběma týmy značně liší. Roku 1980 naměřili poměrně optimistickou hodnotu 808 - 811 m; blíže skutečnosti bude zřejmě údaj 787 m zjištěný o rok později na cestě objektivně o několik metrů delší - viz následující kapitola.

3 - UKOTVENÍ NOSNÉHO LANA

V roce 1980 bylo lano ovázáno okolo velkého balvanu vzdáleného 18 m od okraje srázu. Pak vedlo přes kladku zavěšenou na rozměrné konstrukci tvarem podobné kostře stanu "áčka" která byla připevněna na samé hraně vrcholového převisu. Zde se mírně dotýkalo skály na délce necelých 2 m a pak viselo zcela volně bez dotyku se stěnou, od níž bylo vzdáleno 3 - 9 m. Skály se dotklo až asi 27 m nade dnem.

O rok později byly provedeny ve vystrojení podstatné změny. Prvým rozdílem bylo použití tzv. odvalovacích kladek (edge rollers - "převísové válečky", obr.1) místo jedné kladky na výše zmíněné konstrukci. Jde o široké nylonové kladky pokryté tvrdou gumou, které se otáčejí v jednoduché konstrukci tvaru "U" ze svařovaného duralu. Hmotnost jedné tovarně vyráběné sestavy činí okolo 1,13 kg. Na skalní hrany je lze přinýtovat; k dokonalejšímu překrytí převisů se mohou spojovat do série pomocí karabin či mejonů. Záchranářské týmy v Yosemite a Rocky Mountais používají sestavy 3 - 4 těchto váleček, přišroubovaných asi v půlmetrových vzdálenostech na obdélníkovém kusu pevného plastiku. Po upevnění se tato pomůcka jednoduše přehodí přes hranu horního převisu čímž máme zajištěnu rychlou a účinnou ochranu spouštěcího či vytahovacího lana.

Druhou odlišností byl výběr místa startu: využili výrazný, více než dvoumetrový převis nazývaný Skála parašutistů, což umožnilo lézt zcela bez dotyku se stěnou a získat navíc několik vertikálních metrů. Nos-

né lano bylo ukotveno na dvou stro mech nikoli tradičním uzlem (tzn. pevným okem), ale pouhým ovázáním - jako např. v trhacích strojích ; viz obr. 2. Tento tzv. "uzel bez napětí" (tensionless knot nebo midshipman's knot) při své jednodu chosti principiálně nejméně snižuje nosnost lana [7] ! Lano pak vedlo přes několik válečků a osm textil ních podložek z denimu dolů. K je ho nadlehčování při nasazování sla ňovátek a přechodu vrcholové hrany se používal obrácený Jumar zavěše ný na pomocném laně 4-5 m pod pře visem. Byl povytahován běžným klad kostrojem typu 4 : 1.

4 - SLAŇOVÁTKA

Pro slaňování velkých vertikál musíme použít takových pomůcek, je jichž brzdící síla je jednak během sestupu snadno měnitelná, jednak obecně málo závislá na hmotnosti la na pod lezcem. Mimo poněkud bizarní konstrukce zvané Squeeze Brake (viz příští díl našeho seriálu) se v praxi nejlépe osvědčila slaňovátka typu RAPPEL-RACK, u nás běžně na zývaná "xylofony".

Aby bylo zajištěno dostatečné odvádění tepla vznikajícího třením při dlouhém sestupu, musí mít ta ková pomůcka velký povrch, tzn. že bude i velká a těžká. Brzdící e- fekt vysokého počtu válečků (6-8!) je nutno poněkud snížit tím, že me zi horní tři vkládáme distanční mě děné trubičky navlečené na rámu brzdy, tzv. "spejsry". Takto upra vený "obří xylofon" (gigant rack) se při použití poměrně málo za hřívá a současně dovoluje slaňovat optimální rychlostí jak na začátku tak i u dna vertikály.

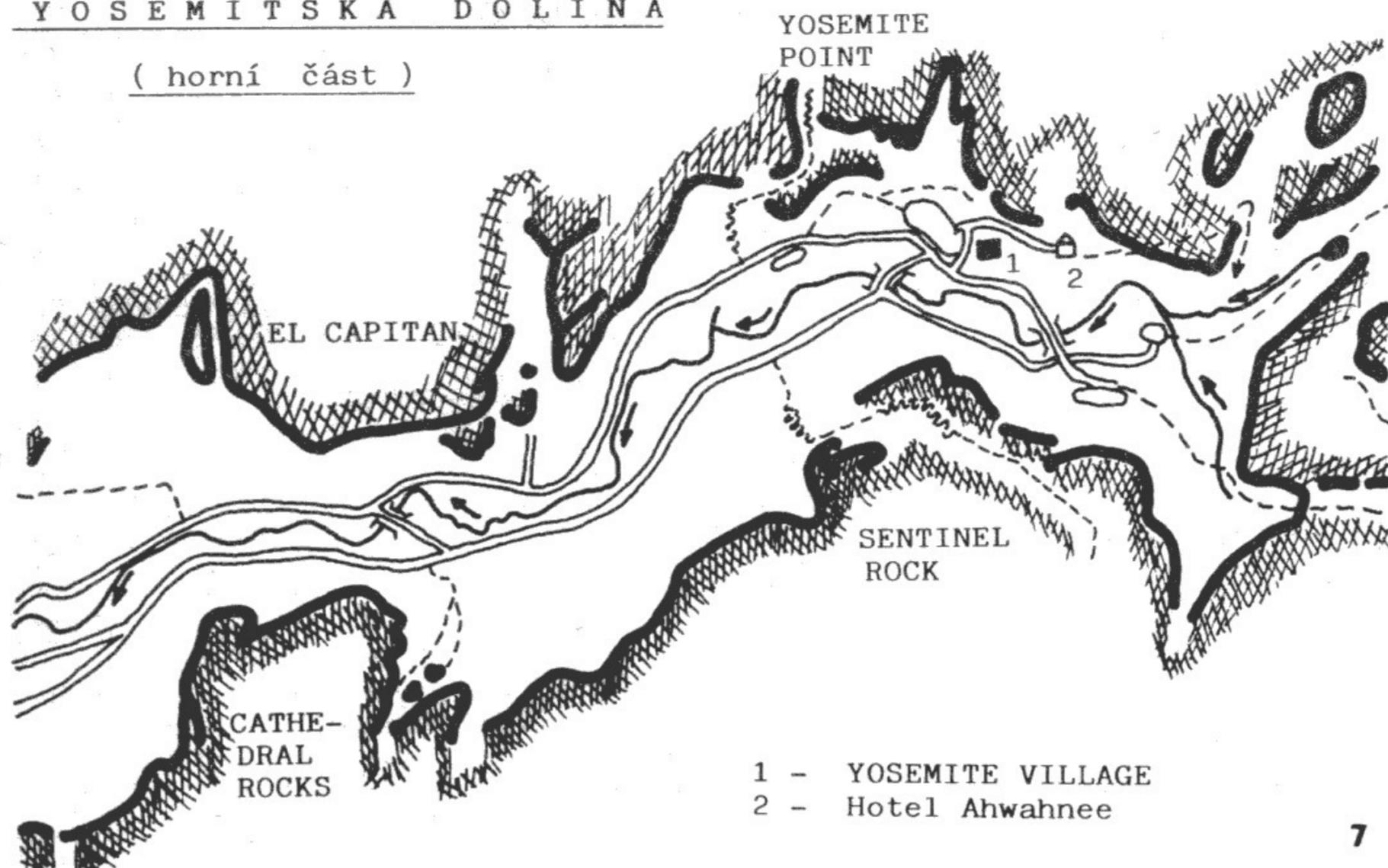
Expediční "racky" vyrobené na zakázku firmou **PMI** charakterizuje jeden z Kalifornanů takto [8]: rám z ocelové kulatiny ϕ 9 mm, jeho délka 44 cm nebo 53 cm, šířka 4 cm - počet duralových brzdících váleč ků 7-8 (průměr 1,8 cm, délka 6 cm) délka měděných "spejsrů" 3 cm. "Racky" umožňovaly i velmi pomalé slanění bez tendence k nechtěnému zablokování".

5 - SESTUP

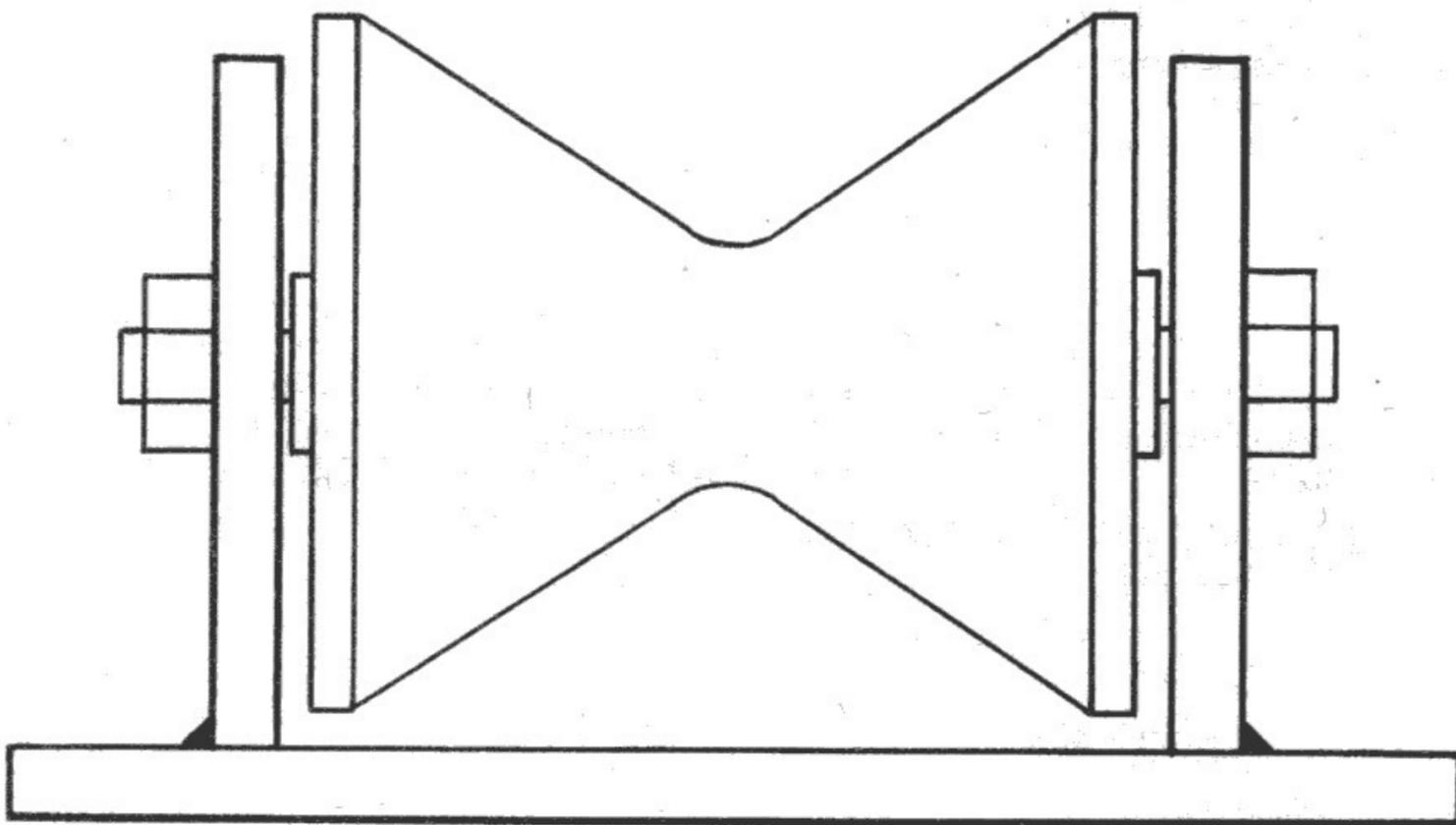
Při první výpravě sestoupilo osm lezců, o rok později šest. Slaně-

Y O S E M I T S K Á D O L I N A

(horní část)

- 1 - YOSEMITE VILLAGE
- 2 - Hotel Ahwahnee

OBR. 1: ODVALOVACÍ KLADKA

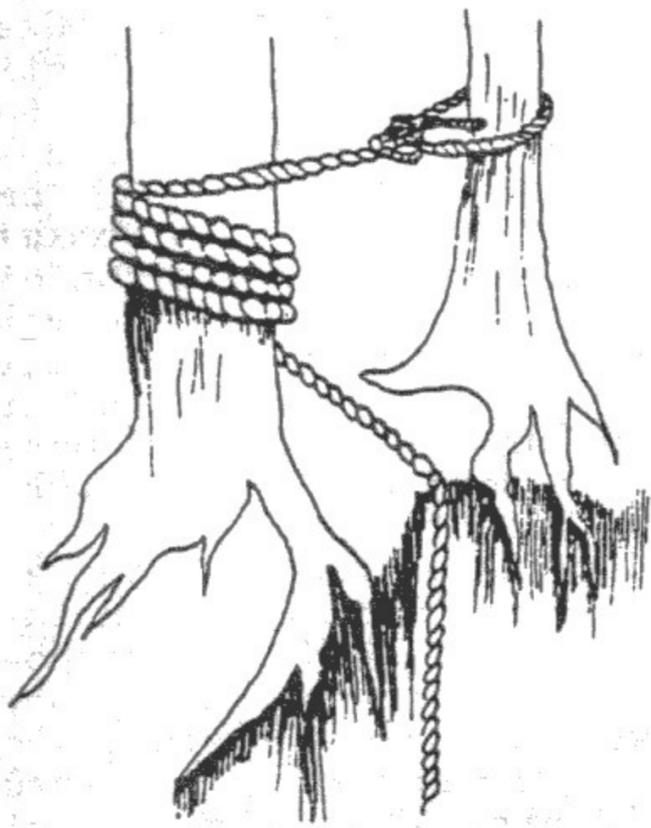
ní trvala od 15 minut (průměrná rychlost 52,5 m.min⁻¹, tj. 3,15 km.hod⁻¹ !) do půldruhé hodiny (8,7 m.min⁻¹). Lezci začínali sjiždět s 4-5 válečky.

Poslechněme si, jak popisuje své zážitky z roku 1980 Brad Johnson : "Okolo poledne se objevil nárazový vítr, který slaňujícími houpal sem a tam v rozkmitu 45 - 60m. Během sestupu bylo lano nade mnou silou větru prohýbáno do oblouku, takže jsem byl periodicky vynášen vzhůru o 6 - 8 m přes to, že jsem sjižděl dosti rychle. Málokdy se vám přihodí, že "slaňujete nahoru!" Když jsem chtěl během sestupu fotografovat, nebylo možné se zastavit okamžitě, aby rozpálené slaňovátka nezůstalo dlouho ve styku se stále tímž kouskem lana. Bylo třeba podstatně snížit rychlost a pomalu sestupovat tak dlouho, než šlo chladnoucí "rack" udržet v ruce (asi 5 minut !). "

Po zastavení nebylo možno "xylo-

fon" normálním způsobem zablokovat neboť těžké lano nešlo jednou rukou nadzvednout. Velmi se zde osvědčila pomůcka Spelean Shunt, která je popsána dále v textu.

I když při obou expedicích bylo k dispozici lano v jednom dlouhém nepřerušovaném kuse, zvláštní událost přinutila roku 1981 jeskyňáře přece jen přestupovat přes uzel ve výšce okolo 250 m nade dnem. Po prasknutí slabého vytahovacího lan ka (viz kap. 1) bylo spadlé nosné lano navinuto na cívku, pokryto silnou lepenkou a ponecháno přes noc pod útesem. Naneštěstí při pádu skal vyvolaném zemětřesením (!) byla zasažena a roztržena část cívky a lano poškozeno na dvou místech vzdálených od sebe 15 cm. Protože technické manipulace s "obřími xylofony" jsou nesnadné a nepohodlné, navrhla Kathy Williamsová (jediná lezoucí žena a organizátorka expedice !!) překlenout poškozený úsek uvázáním třmenu

OBR. 2(nahoře): "UZEL BEZ NAPĚTÍ"

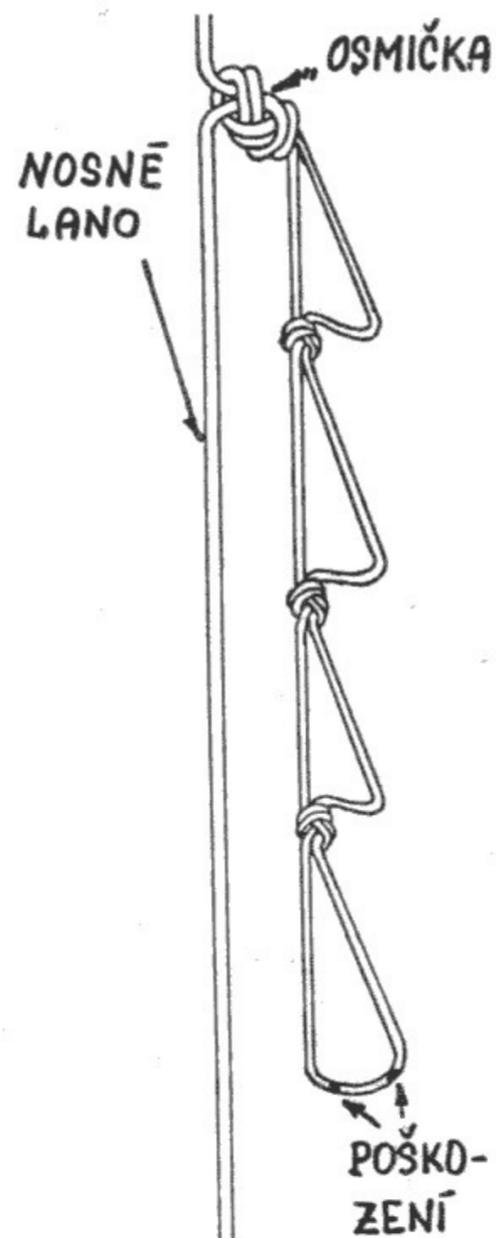
OBR. 3(vpravo): PŘESTUPOVÝ TŘMEN

(obr. 3), čímž se přestup přes uzel velmi usnadnil.

6 - VÝSTUP

V roce 1980 vystoupilo celkem sedm jeskyňářů. Lezení vzhůru trvalo od dvou hodin deseti minut do osmi hodin deseti minut; lezlo se většinou večer nebo v noci. O rok později se výstup prováděl v tandemu (celkem čtyři lidé; čas 3 1/2 - 6 hodin); rychlost určoval slabší ze dvojice. V dostupné literatuře [5,6] nejsou pohříchu uvedeny technické podrobnosti o použité výzbroji - vynahradíme si to však při popisu expedice MT. THOR, kde budou výstupové systémy podrobně analysovány.

Účastníci popisují své dojmy např. takto: "Nejpřiléhavější slovo pro popsání této vertikály je - nezměrná! Nikdy jsme se neocitli v podobných dimenzích. Na hlad-

ký monolit stěny jsme jen velmi zřídka dosáhli. Většina z nás měla pocit, že je výstup nekonečný a vrchol se nikdy nepřiblíží ..."

Při hodnocení výsledků obou expedic si sami přímí účastníci nejvíce cení - kromě fantastických zážitků a ověření vlastních fyzických i psychických možností - výrazného přínosu k řešení problému dlouhého sestupu po zatíženém laně. Tuto všestranně náročnou operaci, jejíž zvládnutí může mít zásadní význam při některých záchranných akcích, je ovšem třeba nacvičovat! Oni sami trénovali na čtvrtkilometrové stěně sousedního útesu Rostrum s jednou osobou zavěšenou na dolním konci nosného lana.

Na závěr dnešního článku uvede me slíbený popis pomůcky nazývané SPELEAN-SHUNT. Nebude však možná na škodu začít obecnější úvahou.

Při studiu monografií i původních prací zabývajících se technikou SRT můžeme narazit na pozoruhodné rozdíly v názorech předních speleologických kapacit na jednotlivé součásti výzbroje, na lezecké styly a dokonce i na taktiku slézání propastí. Autor nehodlá jednotlivé názory hodnotit či posuzovat, ale pokouší se o jejich objektivní tlumočení.

Je celkem běžným (i lidsky pochopitelným) jevem, že zástupci jednotlivých lezeckých pojetí se ve svých publikacích buď vůbec nezmiňují o součástech výzbroje jinde maximálně oblíbených, nebo konstatují pouze jejich nedostatky. Tak např. "západoevropská škola", která nedá dopustit na výstupové systémy typu "Frog", na Shunt a slaňovátka firmy PETZI, rozhodně nevychvaluje americké Gibbsey a "racky" - o australských vynálezech "whaletail" a Spelean-Shunt ani nemluvě. Jeskyňáři za "Velkou louží" zase mj. vyjadřují veřejně svoji nedůvěru v kvalitu starého modelu Jumarů [3] a pochybují vůbec o vhodnosti použití francouz-

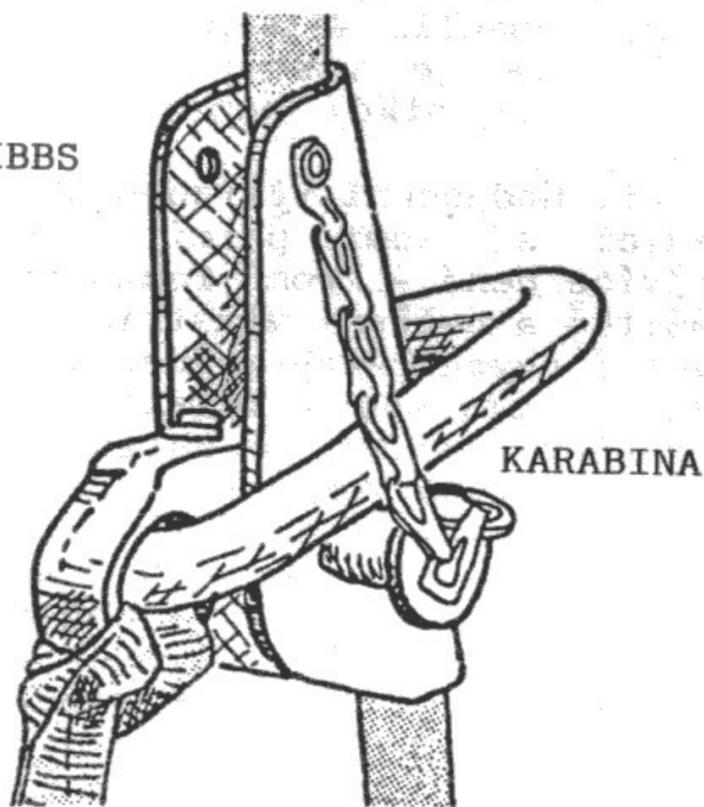
ského Shuntu na jednoduchém laně ("jakýkoli dynamický náraz může porušit vačku" - viz [9]). Dosti stručně - pět půlřádků na str. 53 vpravo dole [10] - a "pouze z důvodů dokumentačních" (sic !) se zmiňují pánové Marbach G. a Rocourt J.-L. ve své krásné SRT- učebnici o výstupovém systému typu "ropewalker", tolik oblíbeném ve střední Evropě i v Americe (dva nožní Gibbsey plus hrudní kladečkový box) Podobných rozporů lze v literatuře nalézt daleko více.

Pro částečné uklidnění těch našich lezců, kteří používají autoblokant Shunt fy PETZI i na jednoduchém laně, můžeme citovat názory a výsledky vlastních testů výše zmíněných francouzských autorů (viz [10], str. 53). Uvědomíme si však, že se pojednává o novějším typu tohoto blokantu, vyráběném teprve v posledních letech, a že i tak jsou výsledky testů (možná ?) hodnoceny poněkud optimisticky. Citujeme doslova: "Někteří speleologové, bojící se, že se rozbije, váhají při jeho použití na jednom laně. Ale není to vskutku žádné riziko." - konec citátu. Testy prokázaly následující skutečnosti:

- 1) Na zdvojeném laně průměru 9 mm drží do napětí 500 kp, při vyšším zatížení klouže za částečné deformace stěn.
- 2) Na jednom laně průměru 9 mm drží do 200 kp, pak prokluzuje bez poškození.
- 3) Na zdvojeném laně průměru 10 mm se Shunt otevírá při zatížení tělesem hmotnosti 550 kp.
- 4) Na jednom laně průměru 10 mm drží do napětí 250 kp, pak prokluzuje.
- 5) Nárazová pevnost: pádový faktor 1, hmotnost zátěže 80 kg. lano průměru 10 mm - klouže.
(Konec citátu.)

6) Těm bláhovým hochům, kteří by chtěli použít Shunt (nebo jakýkoli jiný blokant !) k jištění postupu prvolezce, kdy je vystaven nebezpečí dynamických nárazů o hodnotě pádového faktoru až 2, doporučují pak autoři jedině: uzavřít hodně vysokou životní pojistku...

GIBBS

OBR. 4: SPELEAN - SHUNT

Ve snaze získat bezpečnou, snadno zhotovitelnou a levnou pomůcku pro sebejištění při slaňování na jednoduchém laně zkonstruovali roku 1977 Australané autoblokant nazvaný SPELEAN-SHUNT |11|. Sestavení i funkce jsou dostatečně jasné z OBR. 4. Ke zhotovení potřebujeme celoplášťový Gibbs (zde americký originál), dostatečně velikou karabinu tvaru "D", kvalitní popruh k připojení pomůcky k úvazu a smyčku z repšňury (na OBR. 4 nezakreslena), z které připevněním na vzdálenější konec karabiny zhotovíme jakousi rukojeť pro snadnější odblokování. Podobný blokant byl již také zhotoven za použití otevřeného "bogibbsu" |12|.

Postup instalace na nosné lano je zřejmý: okem vačky ("palce") blokantu provlečeme spojovací popruh a karabinu; do karabiny pak zapneme i lano nad slaňovátkem a nakonec dovnitř karabiny na lano zasuneme plášť Gibbsu a vše zajistíme čepem. O vyčnívající čep se musí opírat karabina svojí delší rovnou částí, nikoli kratší přerušenu západkou. Smyčku z pomocného lanka můžeme na protější konec karabiny připevnit např. Pru síkovým uzlem.

Samojištění při sestupu se provádí podobně jako blokantem Shunt, tzn. levou rukou (jsme-li praváci) posouváme pomůcku dolů po laně a zabráňujeme nežádoucímu zablokování. Chceme-li se zastavit, postačí se poněkud zaklonit a levou rukou nebránit vačce Gibbsu v "zaseknutí". Odblokování se provede mírným trhem za rukojeť. Je samozřejmé, že - stejně jako u každé nové technické pomůcky - je třeba si veškeré manipulace se Spelean-Shuntem předem v klidu nacvičit a optimálně upravit délku připojovacího popruhu i lankové rukojeti.

POUŽITÁ LITERATURA:

- |1| - Boyer D.S.: National Geographic Magazine 167/1, 52 (1985)
- |2| - Katalogy a prospekty fy Chouinard Equipment (Ventura, Kalifornie)
- |3| - Setnicka T.J.: Wilderness Search and Rescue. Appalachian

- Mountain Club, Boston 1980
- |4| - Zelenka A.: Stalagmit 1985/1
- |5| - Johnson B.: Nylon Highway 15 20(1981)
- |6| - Williams T.L.: Nylon Highway 16,21 (1982)
- |7| - Smith B.: Nylon Highway 4,13 (1975)
- |8| - Bosted P.: Soukr. sdělení
- |9| - Bedford B.: Descent 35,30 (1977)
- |10| - Marbach G., Rocourt J.-L.: Techniques de la Spéléologie Alpine, 2. vyd. TSA, Choranche
- |11| - Toomer W.B., Welch B.R.: Nylon Highway 9, 7 (1978)
- |12| - Mandel M.: Nepublikované výsledky.

Dr. Ant. Zelenka
ZO ČSS 1-06
Speleologický klub
Praha

XX

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,
NASTOUPILI JSME CESTU PRAVIDELNÉHO VYDÁVÁNÍ STALAGMITU A TÍM I OD VÁS POTŘEBUJEME PRAVIDELNÝ PŘÍSUN ČLÁNKŮ, ZPRÁV A NEJRŮZNĚJŠÍCH INFORMACÍ VŠEHO DRUHU. DOKUD NEBUDE TAKOVÝCH MATERIÁLŮ DOSTATEK, BUDE MUSET REDAKCE SAMA ZAPLNIT VĚTŠINU TISKOVÉ PLOCHY A TO ZÁKONITĚ SNIŽUJE ZPRAVODAJSKOU HODNOTU .KE KVALITNÍMU ČASOPISU PATŘÍ TAKÉ MOŽNOST REDAKCE VYBÍRAT Z CO NEJVĚTŠÍHO MNOŽSTVÍ PŘÍSPĚVKŮ TO NEJHODNOTNĚJŠÍ. ZASÍLEJTE TAKÉ FOTOGRAFIE Z AKCÍ I ŽÁNROVÉ SNÍMKY!
DOBY NAHODILÉHO VYCHÁZENÍ STALAGMITU JSOU JIŽ PRYČ A NA VÁS ZÁLEŽÍ CO ČTENÁŘ VE STALAGMITU NALEZNE.

PŘIPOMÍNEJTE DOPISOVATELŮM Z VAŠÍ ZO ČSS, ŽE MAJÍ INFORMOVAT O DĚNÍ U VÁS ! OD NICH TAKÉ DOSTANETE SVŮJ VÝTISK STALAGMITU.

ABY STALAGMIT PLNIL SVOU FUNKCI, MUSÍ MÍT CO NEJŠIRŠÍ SÍŤ SPOLUPRACOVNÍKŮ.

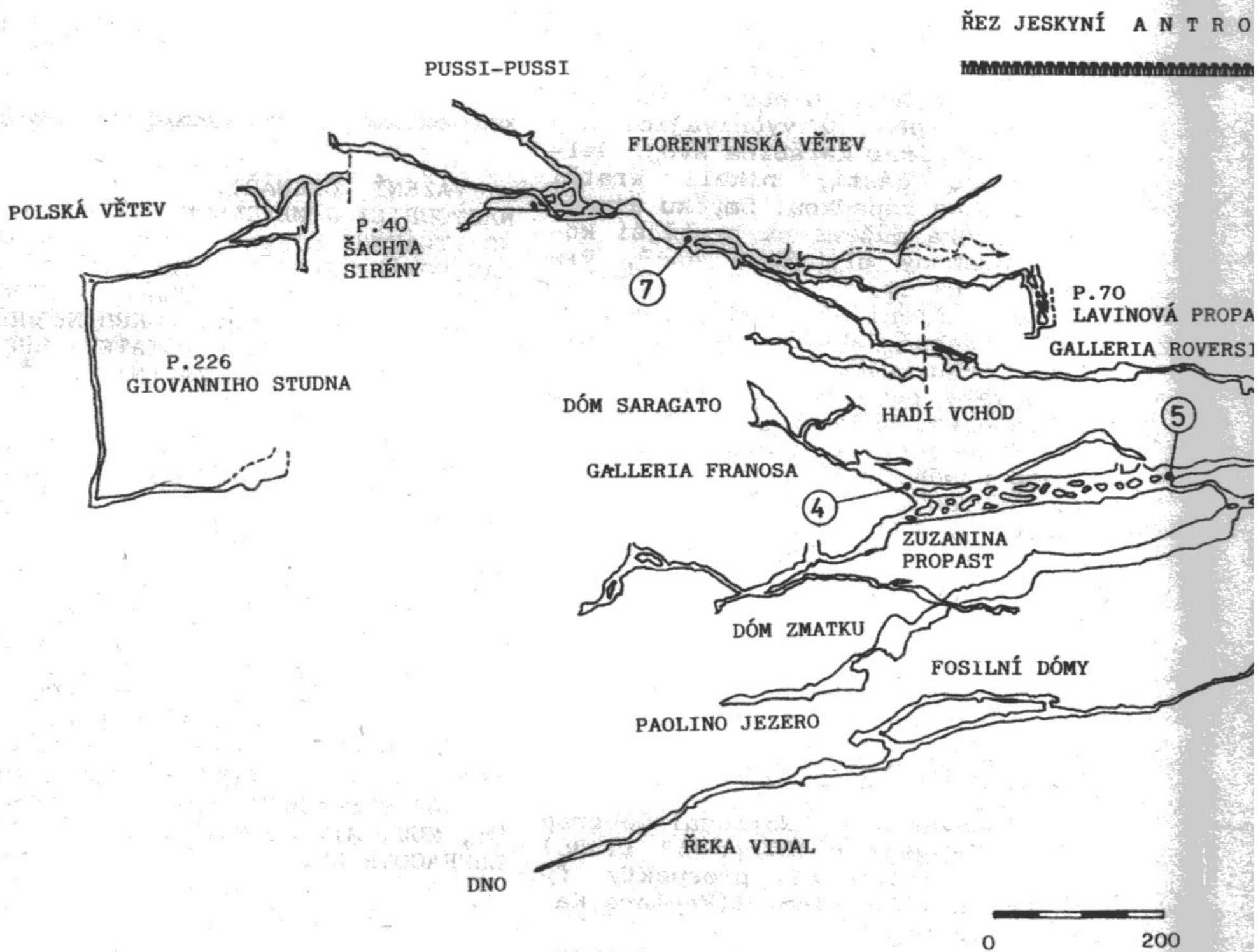
-red-

XX

NÁVŠTĚVA ANTRÓ

V rámci výměnného zájezdu mezi ZO ČSS 1-05 "Geospeleos" a Gruppo speleologico CAI Napoli (Itálie), jsme navštívili zajímavou krasovou oblast - Apuánské Alpy. Asi 20 km východně od Carrary v provincii Lucca se nacházejí na katastru obce Levigliani pod vrcholem Monte Corchia (1.677 m.n.m) vchody do propasti.

Dne 23.8.1984 jsme v doprovodu do m. italských speleologů vstoupili do vr. systému vchodem Buca D'Eolo (ve ve výšce 1.100 m.n.m.). Vchod je v Cí lomu na mramor a je to 50 m dlouhá v. štola. Pak přes stupně Pozza-chione, Salone Manaresi (největší Vi prostora) a Portello do horizontálních partií s bohatou výzdobou se. Dále Galérií degli Inglesi di

RO DEL CORCHIA

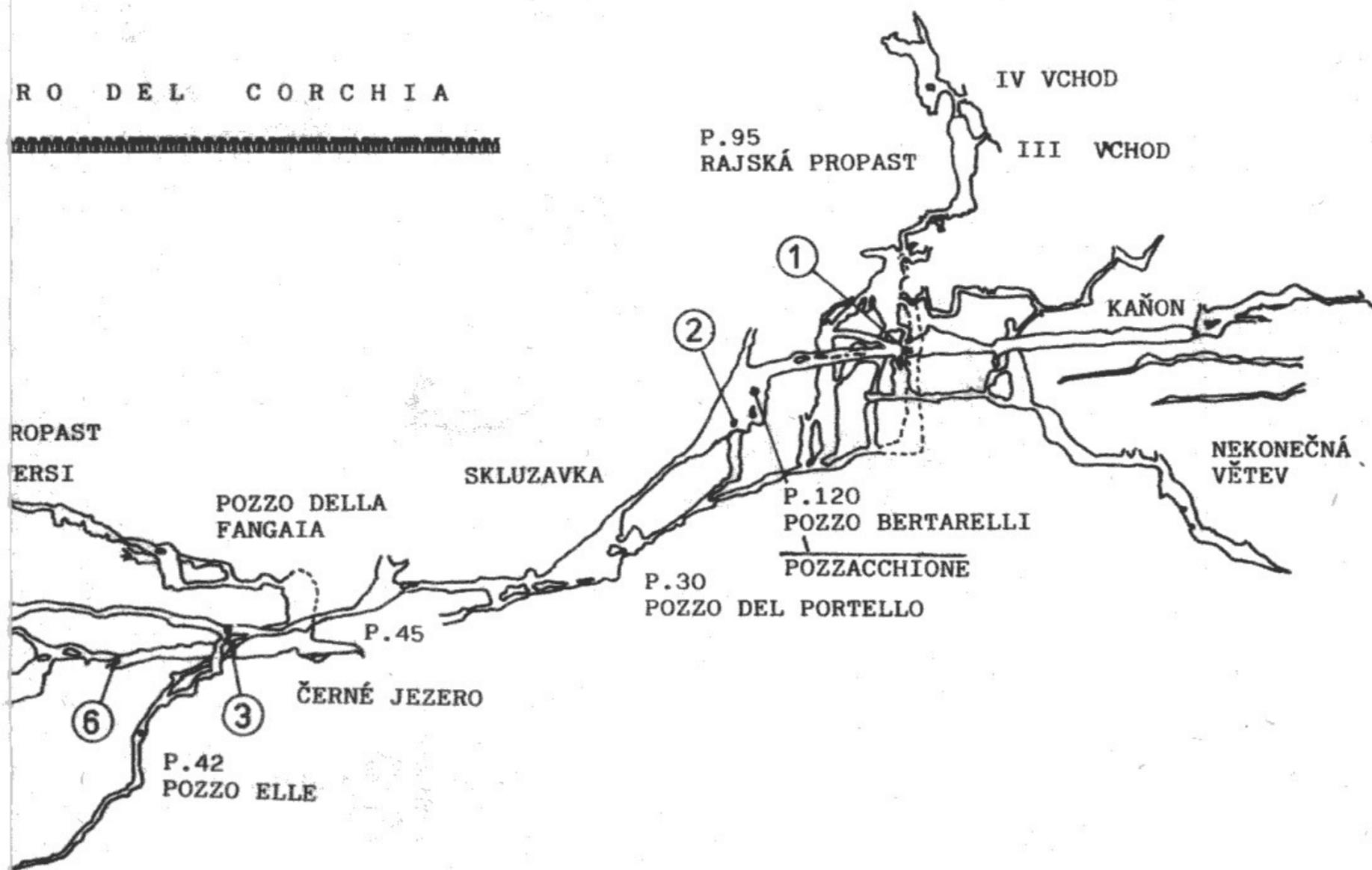
do vchodu Buca del Serpente (930 m.n.m. - Hadí vchod) a jím na povrch. Druhý sestup jsme zahájili ve vchodu Buca del Serpente 25.8. Cílem bylo dno (430 m.n.m.). Zde v sifonu mizí podzemní tok Fiume Vidal (Řeka Vidal).

V podstatě jsme tak dokončili sestup, započatý v r. 1963 expedicí Krasové sekce Společnosti

Národního muzea v Praze. Expedice tehdy dosáhla hloubky asi 300 m vchodu Buca D'Eolo.

V současné době je s Antro del Corchia propojen systém Abisso Fighiera, tak vznikl rozsáhlý komplex dlouhý 38 km a s hloubkou -1.210 m.

Stanislav Kácha

- |1| - rozcestí P.Bertarelli-Pozzacchione
- |2| - dóm Manaresi-P.Franoso
- |3| - rozcestí P.Gronda-Galleria del Venerdi
- |4| - rozcestí P.Suzanne (Zuzanina šachta)
- |5| - rozcestí Galleria Firenze
- |6| - rozcestí per il Ramo del Fiume
- |7| - rozcestí per il C.B. Fiorentino

NÁVŠTĚVA ANTRO DEL CORCHIA

1 výměnného zájezdu mezi "Geospeleos" a Gruppo CAI Napoli (Itálie), stívili zajímavou krásou - Apuánské Alpy. Asi chodně od Carrary v procca se nacházejí na ka-ce Levigliani pod vrcho-e Corchia (1.677 m.n.m) propasti.

Dne 23.8.1984 jsme v doprovodu italských speleologů vstoupili do systému vchodem Buca D'Eolo (ve výšce 1.100 m.n.m.). Vchod je v lomu na mramor a je to 50 m dlouhá štola. Pak přes stupně Pozzachione, Salone Manaresi (největší prostora) a Portello do horizontálních partií s bohatou výzdobou. Dále Galérii degli Inglesi

do vchodu Buca del Serpente (930 m.n.m - Hadí vchod) a jím na povrch. Druhý sestup jsme zahájili ve vchodu Buca del Serpente 25.8. Cílem bylo dno (430 m.n.m.). Zde v sifonů mizí podzemní tok Fiume Vidal (Řeka Vidal).

V podstatě jsme tak dokončili sestup, započatý v r. 1963 expedicí Krasové sekce Společnosti

Národního muzea v Portofino. Tehdy dosáhla hloubky vchodu Buca D'Eolo. V současné době je Corchia propojen s Figliera, tak vznikl komplex dlouhý 38 km -1.210 m.

Sta

ŘEZ JESKYNÍ ANTRO DEL CORCHIA

PUSSI-PUSSI

P. 40
ŠACHTA
SIRÉNY

FLORENTINSKÁ VĚTEV

P. 70
LAVINOVÁ PROPAST

GALLERIA ROVERSI

DŮM SARAGATO

GALLERIA FRANOSA

HADÍ VCHOD

ZUZANINA
PROPAST

POZZO DELLA
FANGAIA

SKLUZAVKA

ČERNÉ JEZERO

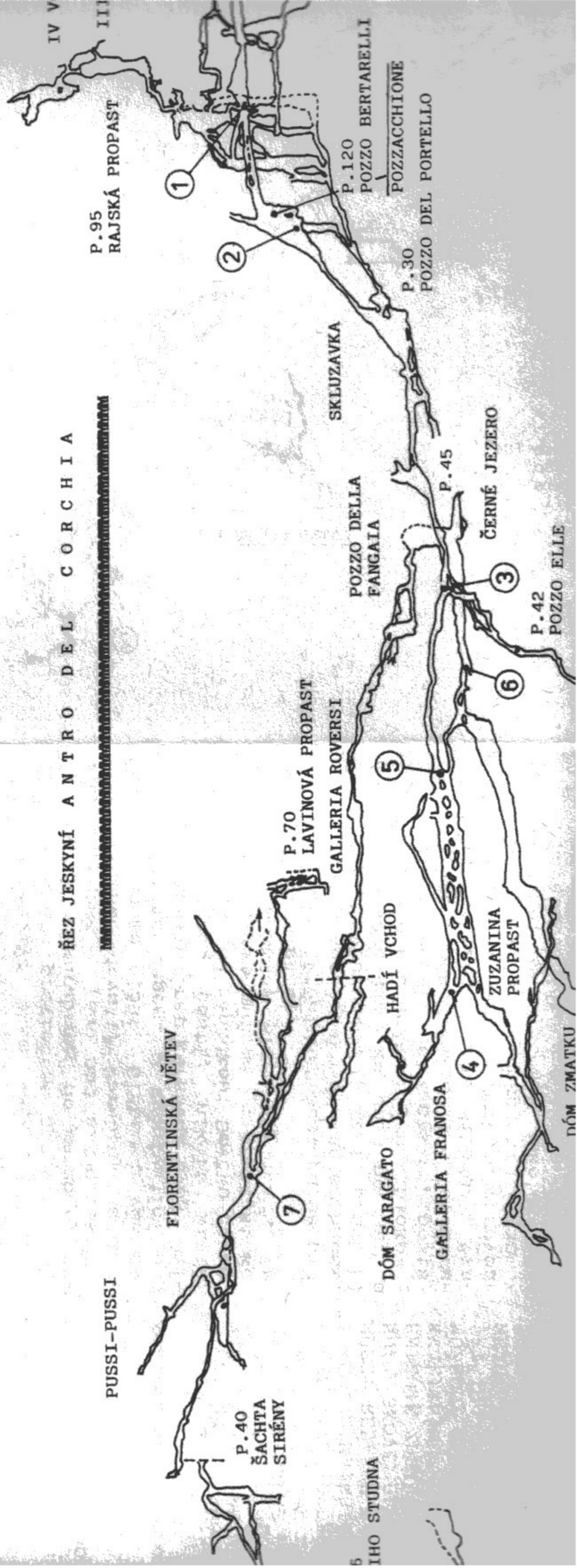
P. 42
POZZO ELLE

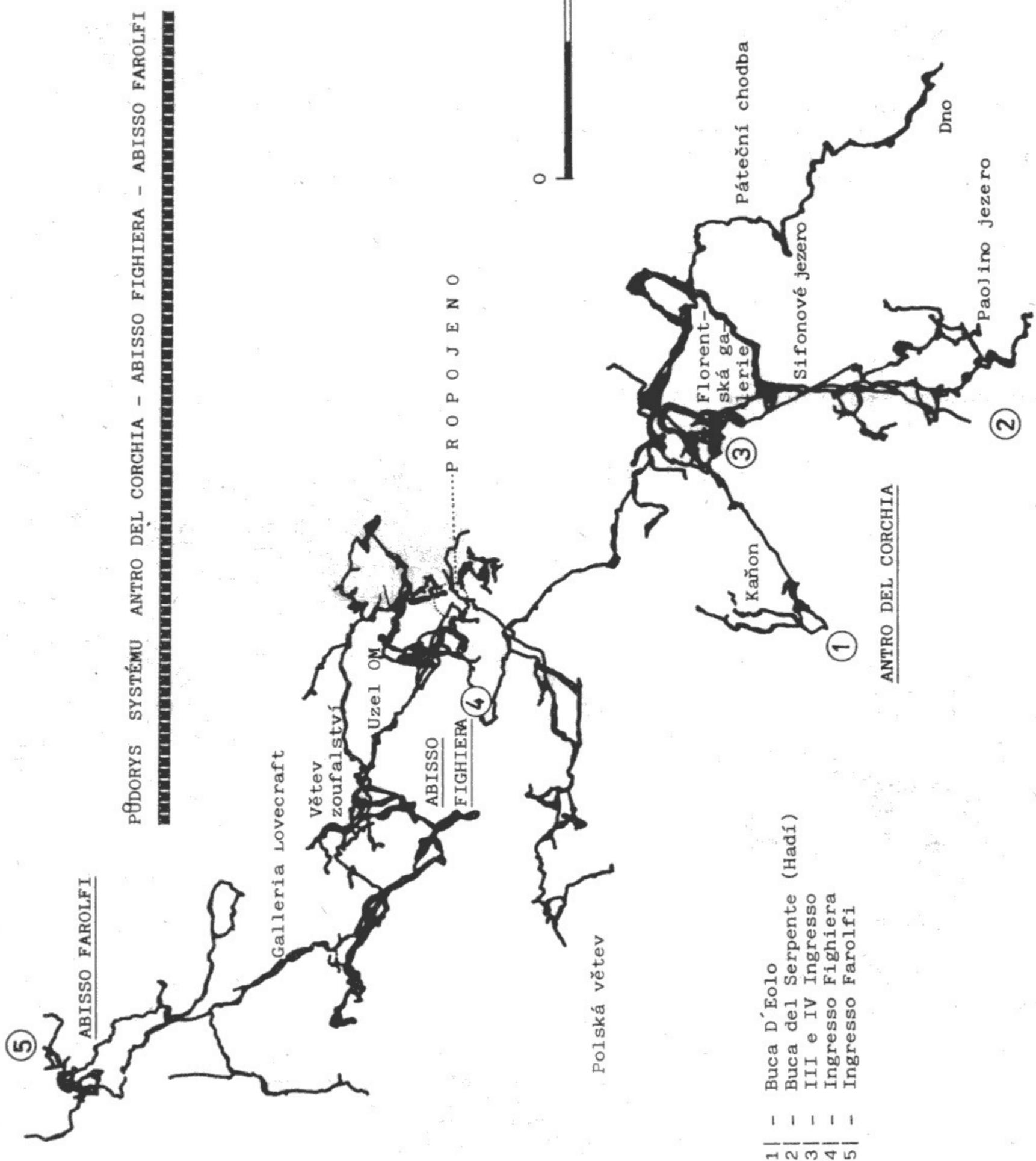
P. 95
RAJSKÁ PROPAST

P. 120
POZZO BERTARELLI

POZZACCHIONE

P. 30
POZZO DEL PORTELLO

PŮDORYS SYSTÉMU ANTRO DEL CORCHIA - ABISSO FIGHIERA - ABISSO FAROLFI

0 500

- | 1 | - Buca D'Eolo
- | 2 | - Buca del Serpente (Hadí)
- | 3 | - III e IV Ingresso
- | 4 | - Ingresso Fighiera
- | 5 | - Ingresso Farolfi

ANTRO DEL CORCHIA

PODZEMNÍ PRAHA

(pokračování z minulého čísla)

Výsledkem je, že nad Kinského letohrádkem, ve kterém jsou národopisné sbírky Národního muzea, začínou vyvěrat z kanálové šachty neznámé vody. Tečou parkem cesta necesta, v zimě podmáčejí Kinského letohrádek a konečně mizí až v kanalizaci u tanku na náměstí Sovětských tankistů. A to ta voda klidně teče po 2 roky a zdá se, že to nikomu zodpovědnému nevadí.

Štola XVII. leží ve Strahovské zahradě, je dlouhá 47 metrů a má ve svém zdivu velké množství kořenů, které sem pronikají za vláhou. Některé tenké kořeny visí ze stropu, dosahují počvy a vyplňují v ní kanálek. To nakonec bylo dostatečně patrné z fotografie v minulém čísle Stagmitu.

Zbývající štola XVIII. je do značné míry zatopena jednak vodou z pramenu, ale hlavně vodou z netěsného potrubí z vodojemu u nemocnice Pod Petřínem.

V našem putování podzemní Prahou se vrátíme trochu do minulosti. Do období 1965 až 1972, kdy se členové Speleologického klubu Praha zabývali průzkumem podzemí v Praze na základě pramenů, jakým byla např. knížka Karla Ladislava Kukly "Podzemní Praha", vydaná v roce 1920. Jeho kniha, vzniklá z vlastních poznatků autorových, je dnes jediným souborným záznamem o různých podzemních chodbách v Praze z dřívějších let.

Knížka není dokumentačním materiálem, ale romantickým románkem, odehrávajícím se v prostředí podzemní Prahy. Z tohoto pohledu je nutné v ní obsažené místopisné a informační údaje chápat.

Když se nám tato knížka dostala do rukou, rozhodli jsme se prověřit do jaké míry použil Kukla nadsázku a nakolik fakta.

Prvním úspěšným krokem bylo nalezení Kuklova pamětníka - pana faráře Hanouska.

"Ale přece nikdy mou duši tak teskné city nesklíčily - jako před léty - několik neděl po zřícení se oblouku kamenného mostu Karlova - kdy se svolením tvůrce pražské kanalizace inženýra Lindleye - oděn v ochranný skafandr potápěče - máje obličej zakryt ochrannou maskou proti otravným plynům a podoben obudné příšeře odvážil jsem se po prvé k výzkumné výpravě až na dno podzemní Prahy."

Tak popisuje K.L.Kukla po city z první návštěvy pražského podzemí hned v úvodu své knihy.

KATAKOMBY KARMELITÁNŮ

Dostat se do nejrozsáhlejší pražské podzemní krypty znamená navštívit chrám Panny Marie Vítězné na Malé Straně, ten, kde je světoznámé pražské Jezulátko. O této kryptě praví K.L.Kukla:

"Po kamenných stupních lze sestoupit do malé chudobné kaple, která tak jako široká chodba zaujímá místo pod presbyteriem, kam padá malými okénky sporý pasvit světla. V chodbě té jsou zazděny ve sklípkách, nad sebou do zdi zaklenutých, rakve s mrtvolami dávných Karmelitánů. Na zdi, sklípek uzavírající, napsáno je černou barvou jméno každého zde pohřbeného mrtvého... Chodba ta připomíná vzezřením katakomby starořímské... s 15 velkými sklepeními, jež se táhnou pod lodí kostelní v hloubce závratné... Tam v nesmírném společném hřbitově, největším v celé podzemní Praze, leží několik set rakví, jež ukládány tam od polovice 17. století až do konce věku 18. Z největší části jsou rakve otevřeny a mrtvoly v nich tak zachovány, že v tvářích mnohých mužů, žen i dětí rozeznáváme dosud zřetelně podobu, rysy i výraz obličeje..."

Samozřejmě, že i my jsme ztoulili navštívit karmelitánské katakomby, a proto jsme se jednoho zimního dne r. 1967 vypravili do kostela Panny Marie Vítězné. Vzadu za hlavním oltářem jsme vstoupili do komory, které vedou dál masivní dveře. Několikrát cvakl starý zámek, a my jsme sestoupili do podzemní kaple. Ve světle baterky jsme spatřili kamenný oltář, na něm ručně řezaný kříž s Kristem, několik hrubých svícňů, lidských lebek, a v pozadí na dřevěném rámu zbytky starého obrazu.

Skutečně - přesně jak uváděl K.L.Kukla - jsou po obou stranách kaple zazděné sklípky s rakvemi a s údaji o pohřbených. Data se pohybují mezi roky 1720 - 1760.

Procházel jsem dál pod lodí kostela ještě 15 většími kobkami. Hned když jsme vstoupili do první, přeběhl nám mráz po zádech. Ležely zde otevřené rakve a z nich na nás hledí mumifikované tváře mnichů, jeptišek, rytířů, šlechticů a bohatých občanů. Po pravé straně při zdi nás zaujala jedna mimořádně dlouhá rakev, v níž odpočívá statný obr. Údajně prý je to jeden ze španělských generálů od Bílé hory - rytíř Maradas. Pan Hanousek nám říkal, že tu leží také tělo známého rektora University Karlovy Jana Lva z Ersfeldu.

K dalším pozoruhodnostem patří bezesporu nevěsta, které prý puklo srdce u oltáře ve chvíli, kdy měla říci ano. Tato dívka se nechtěla vdávat, ale rodiče ji přes to donutili k sňatku. Dívka byla bohatá a odkázala prý řádu Karmelitánů velkou částku, jenže s podmínkou, když zemře svobodná. Není právě zde motiv její smrti?

V jedné z kobek je vidět v rohu asi 60 cm vysoký stupeň a na něm dětskou rakvičku. Podle jedné pověsti je zde morový hrob, podle

druhé se zde skrývá schodiště do dalšího údajného patra katakomb. Možnost existence schodiště podporuje skutečnost, že v sousední kobce u společné zdi je obdobný stupeň, takže celková délka obou stupňů postačuje pro vyrovnání stropu nad schodištěm. O tom nám vyprávěl také pan Hanousek, který zde před válkou prováděl výzkum. A ještě dříve navštívil katakomby spolu s K.L.Kuklou. Vyprávěl nám:

"V první pravé kobce je něco na způsob žumpy, plné lidských lebek a kostí. Když se odstraní, objeví se přístup do dalšího podzemí, které vede směrem na sever, tedy pod chrám Svatého Mikuláše na Malé Straně, a na jih, pod bývalý malostranský hřbitov."

Průzkumné práce, které jsme zde prováděli do roku 1972 však názor pana Hanouska nepotvrdily, ale ani jednoznačně nevyvrátily. Protože pan Hanousek v roce 1968 zemřel, nemohl nám své vyprávění již upřesnit. Jeden stupeň je opravdu morový hrob a na vrchní desce je vyznačeno, že zde leží kněžna Polyxena, podporovatelka Karmelitánů.

Zaměřili jsme se zde především na dokumentaci stávajícího stavu. Provedli jsme fotodokumentaci všech kobek, dále všech rakví s dochovanými mumii a zachytili jsme řadu detailů. Dokumentační materiál jsme předali Národnímu muzeu v Praze (antropologické odd.) které zde od roku 1970 provádělo výzkum. Z medicinského hlediska zde mimo mumie vzniklé působením suchého vzduchu byla řada zajímavostí jako např. četné trepanace lebek,

PO STOPÁCH DO PODZEMÍ

V úvodu naší další výpravy vás seznámíme s historií záhadné loupežné vraždy, která v minulém století vzrušila celou Prahu.

Bylo to ráno 29. ledna 1870, kdy na polnostech v místě nynější ulice Na Smetance na Vinohradech našli kolemjdoucí ležet ve sněhu postavu mrtvého muže. Zjistilo se, že to je rezník Antonín Komma z ulice U lužického semináře čp. 107 a že se den předtím vydal na svou pravidelnou odpolední procházku na Olšanské hřbitovy k hrobu svých rodičů. Během této procházky se zastavoval v každém hostinci při cestě zvláště nikdy nevynechal hospodu Na Vyšince. V hostincích smlouval a uzavíral ochody s prodávací dobytka, a proto nosil při sobě větší finanční obnos. A to mu bylo osudné. Neznámý pachatel ho střelil zezadu do týla a oloupil ho o peníze a o všechno, co měl při sobě. Způsob, jakým byla vražda provedena, rozhořčil pražskou veřejnost natolik, že se Komma

Mumie jeptišky v katakombách pod kostelem P. Marie Vítězné na Malé Straně je na fotografii z r. 1970, kdy ležela ve stejné kobce jako mumie Jana Lva z Ersfeldu - rektora University Karlovy v Praze. Tento významný nebožtík je zachycen rovněž na fotografii V.Vojíře z roku 1970, kdy zde členové Speleologického klubu Praha prováděli dokumentaci a průzkum.

pohřbu zúčastnilo přes šedesát tisíc obyvatel. Sdružení pražských řezníků vypsallo na dopadení vraha odměnu jednoho tisíce zlatých. Marně. Vrah Kommy nebyl dopaden, ale později, v roce 1915, jak vypráví K.L.Kukla, přišlo se v objevené podzemní chodbě Na Františku na mrtvolu neznámého muže. U ní byl nalezen kufřík, ve kterém byla "prkenice" řezníka Kommy a zápisník, z něhož vysvítalo, že jde o mrtvolu jeho vraha. Kdo asi pomstil tímto způsobem vraždu na Kommy? Nevíme. Není ale bez zajímavosti to, co se nám podařilo zjistit o strýci zavražděného řezníka, pražském měšťanovi a vlastenci Hynku Kommy. Ten zasvětil celý svůj život hledání hlav českých pánů popravených roku 1621 po bitvě na Bílé hoře. Nenašel je sice, ale při svém pátrání se seznámil s různými pražskými podzemními chodbami. Naskytá se otázka, zda někomu z rodiny Kommových se nepodařilo vypátrat vraha a pro utajení činu pomsty využít tajemství, které znal od Hynka Kommy? Vždyť taková podzemní chodba, o které se neví, se ideálně hodí k odstranění mrtvoly.

Dále je pozoruhodné, že právě dům Na Vyšince, v kterém se řezník Komma den co den zastavoval, má podzemní prostory nesporně související s rozsáhlejším podzemím. Pan Hanousek nám o něm vyprávěl toto:

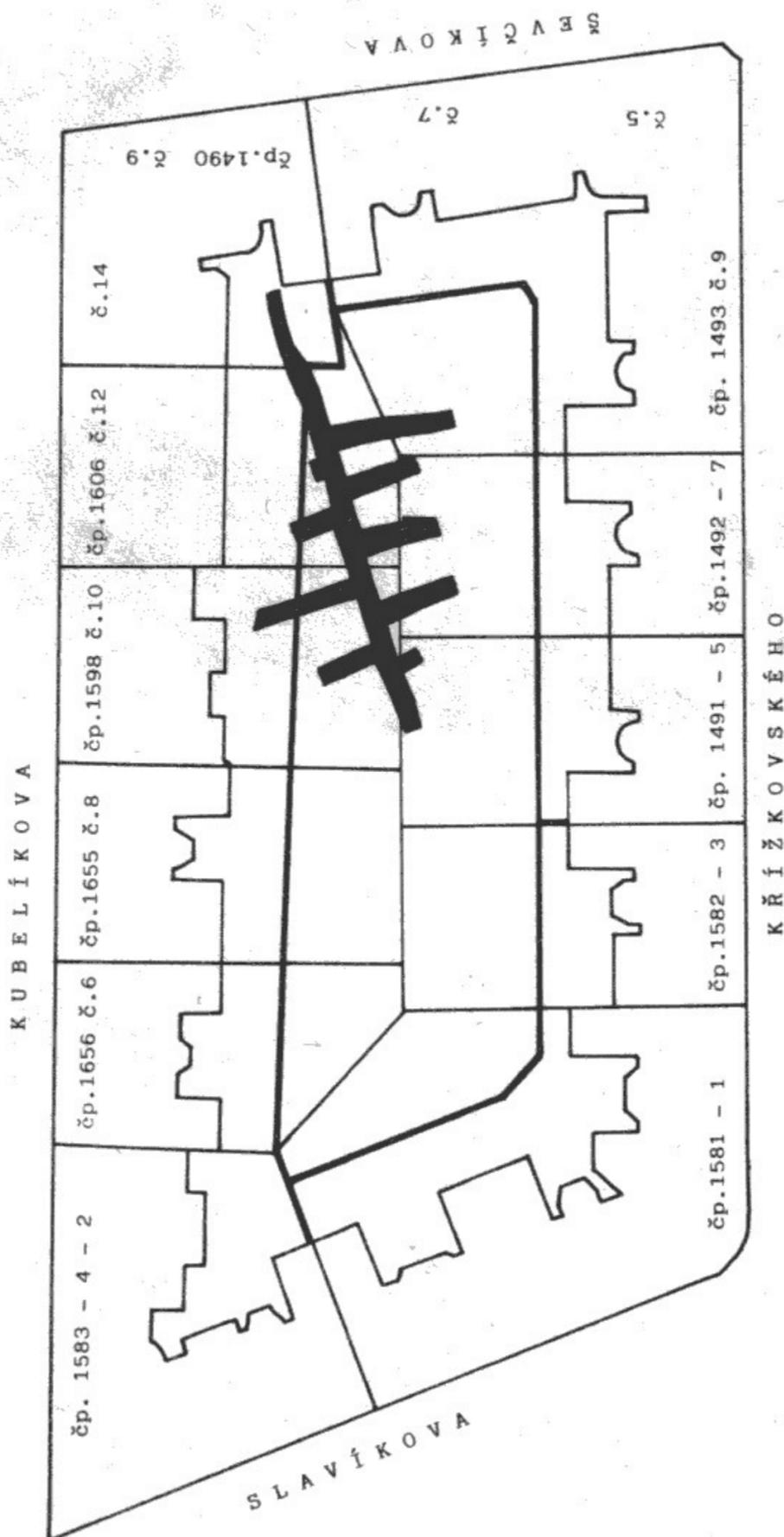
"Když se stavěla nová žižkovská pošta, narazili tam také na podzemní chodbu. A ta vedla pod dům Na Vyšince. O něm se říkalo, že tam straší, že je tam slyšet pláč a řinčení řetězů. Proto v tom domě nikdo nechtěl bydlet. Lítaly tam prý kameny, a ty vytloukaly okna. Policie i vojsko dům obklíčily - a nezjistily nic. Kameny lítaly dál. Ale nejzajímavější bylo, že ty kameny - a byly obrovské - pocházely z geologické ho útvaru, který se nikde v okolí Prahy nevyskytuje. Odkud ty kameny byly? Pod tím domem Na Vyšince bylo sklepení ražené ve skále, na stěně vytesaný kříž z kamene, stůl, sedadla a plno kruhů s řetězy. A spousta lidských kostí. Byla to nějaká inkvizice nebo co?"

Zajímali jsme se o dům Na Vyšince až po smrti pana Hanouska, ale bohužel původní dům byl již dávno zbořen, a ten, co tam stojí dnes, zakryl část uvedeného podzemí. Průzkumné práce prováděné podnikem Stavební geologie na rohu Kubelíkovy a Ševčíkovy ulice odhalily 95 metrů podzemních chodeb tesaných ve skále. Dozvěděli jsme se to však pozdě, když už byly zasypány. Uvedený podnik je však zdokumentoval. Situační náčrt je na sousedním obrázku. Podzemní prostory jsou zakresleny sytě černě do půdorysu uličního bloku.

(pokračování příště)

Vl. Vojíř, ZO ČSS 1-06

SITUACE PODZEMNÍCH CHODEB
V BLOKU DOMŮ V KUBELÍKOVĚ
ULICI

HISTORICKÉ DOLY V PANENSKÉ HŮRCE U CHRASTAVY

Na severním úbočí Dlouhé hory v lesním porostem obklopené rekreační osadě Panenská hůrka - 3 km jihozápadně od Chrastavy - dnes již málokdo vzpomene na dávnou slávu určující založení obce, prvně připomínané v roce 1356. Byla to horní činnost v nedalekém "Hutním koutě", která podmínila založení osady na grábštejnském panství rodu Dohnů. Dohnům sídlícím na Grábštejně patřila oblast od Hrádku až k Machnínu a vedle frýdlantských pánů Biberštejnů počítali se k nejmocnějším. Dohnové povolávají roku 1256 míšenská horníky, propůjčují jim ladem ležící půdu a tito konají kutací pokusy po celém kraji. Ze ne bez úspěchu, dosvědčují později se v historii objevivší vesnice Panenská hůrka, Andělská hora, Rokytnice a Kryštofovo údolí, založené horním lidem.

Dalších zpráv dosvědčujících dolování je nemnoho. V lednu roku 1357 Hans a Henrich von Dohna z linie Neurode zřikají se za groše jmenovaný všech právních nároků v obvodu Grábštejnu, též práva na dolování ve prospěch svých bratranců Hanse a Wenzla pánů na Grábštejně. Roku 1387 vítá grábštejnská zámecká kapela svatou Barbaru, ochránkyni a patronku všech horníků. Ve hřmotu husitské války 1419-1434 zanikl i spor horníků a górlitzských radních, podílejících se na nákladech cechu, souzený jihlavským radními v roce 1424. Časté cesty husitských vojsk krajem katolických pánů frýdlantských a grábštejnských nepřinesly potřebný klid pro horní činnost a vedly k drobným potyčkám a bitvám po celém kraji. Vyvrcholením a závěrem válečné doby v kraji bylo 6. září 1469, kdy vojska krále Jiřího z Poděbrad vypálila Liberec.

V následujících sto letech až do roku 1562 horní činnost vzkvétá. V tomto roce totiž Dohnové prodávají panství grábštejnské úředníkovi královské komory Mehlu von Strhlitz a tento vyhláší v zájmu ušetření lesů spotřebovávaných při tavení rudy, horní svobodu vyhlášenou v roce 1547 za promlčenou. Až

teprve 1584 vydává Mehl Strehlitz nové horní právo, které mělo přivést mnoho horních lidí k opětné výstavbě a obnově starých proleželých šachet. Předpokládalo se i opětné tavení stříbra, ovšem v omezeném rozsahu, daném zvláštním souhlasem gruntovních pánů s kácením lesa na hutní účely. Zda se nový pořádek osvědčil, či zda došlo k novému rozkvětu dolování, zprávy neříkají. Rychlý nástup a rozšíření dolů u Nového města pod Smrkem po roce 1580 svým rozsahem zastínilo význam dolů grábštejnského panství.

Převládající horninou v těžební oblasti Panenské hůrky jsou fylity protkané křemennými žilami až 5 cm silnými. V těsném sousedství křemekřemene nalézají se těžené rudy obsahující: leštěnec olovený, kyz měděný, cerusit, dále zde nalezneme zrnitý zelený malachit, ojediněle zde nalezneme blankytně modrý azurit, železnou rudu v jednotlivých zrnech, častěji rozloženou v železný okr. Vše důkladně promícháno, těžít čistě nerosty by bylo velmi snadné.

Těžba se prováděla v povrchových šachtách (četné pozůstatky obklopené haldami malých rozměrů najdeme i dnes) a ve štolách ražených do úbočí hory. Do dnešní doby se zachovaly štola "Pěti bratří" a štola "podtrať ová", jejíž původní jméno zatím neznáme. Obě dnes slouží jako jímací kanály pro vodovod. Štola "Pěti bratří" je dlouhá 300 metrů. Ze základní štoly vycházejí vidlicovitě tři odbočky v konečných partiích zazděné při přestavbě štoly na vodovodní jímku ve třicátých letech našeho století. Oko i srdce jeskyňáře potěší v dole "Pěti bratří" vcelku hojná nepoškozená výzdoba - drobné kalcitové stalagmity a záclonky max. 10 cm velké a množství tmavě rudých až černých náteků a záclon z oxidů železa a mědi. Štola je v celé délce zatopena až 80 cm vody, kterou zadržuje umělá hrázka za vstupem.

Někdy příště - historické doly v Kryštofově údolí. Výše otištěná fotografie je ze štoly "Pěti bratří".

Václav Velechovský
ZO ČSS 4 - 01 Liberec

PŘEČETLI JSME ZA VÁS ...

FRANCIE

Operace Sorgonaute '84

V roce 1983 se podařilo Sorgonautu v nejhlubším známém vývěru světa, ve Vaucluse, proniknout do hloubky 243 m, tj. do maximální hloubky, kterou umožnil spojovací kabel. Tím bylo dosaženo nového světového rekordu.

V roce 1984 se mělo pokračovat v dalším průzkumu. 800 m kabelu mělo umožnit sestup do hloubky 450 m ... Nicméně po problémech technického rázu již při spouštění pak Sorgonaut 2 implodoval před plnoci v hloubce 235 m. Tlakovou vlnu silně pocítili i 3 pomocní potápěči na povrchu. Při výbuchu došlo ke krátkému spojení a okolí vývěru se ponořilo do tmy. Po obnovení osvětlení začalo povrchové družstvo tahat za lano, ale vytáhlo jen jeho přetržený konec. Tentokrát tedy Sorgonaut 2 dosáhl zajisté dna, ale zůstává tajemstvím v jaké hloubce.

RUMUNSKO

Podle rumunských pramenů bylo v Rumunsku v r. 1984 objeveno dalších 685 jeskyní; jejich celkový počet v zemi tak dosáhl již 9.653.

V r. 1984 bylo vydáno první číslo potápěčské revue "STYX", kterou sestavil Gabor Halasi. V přehledu rumunských sifonů se uvádí, že bylo překonáno 31 sifonů delších jak 20 m a 23 hlubších jak 10 m. Tento známý rumunský potápěč však v r. 1984 tragicky zahynul ve vstupním sifonu v jeskyni Izbutul Izbindis (pohoří Padurea Craiului). Poté, co sifonem proplaval do vzdálenosti 200 m a vytvořil tak nový národní rekord. Zahynul při návratu z dosud ne zcela objasněných příčin. Jeho tělo bylo na povrch vyneseno L. Czakem z klubu v Deprecínu.

Mont Sebes

Klubům Focul Viu z Bukurešti, Vertikum z Budapešti a Cristal z Oradei se podařilo objevit nové chodby v jeskyni Sura Mare a tím jí prodloužit z 3.143 m na 6.100m při denivelaci + 380 m. Aby se dosáhlo konce nejdelší podzemní řeky v Rumunsku, bylo třeba několika bivačů, potápění a lezeckých výstupů, přičemž se musely překonat peřeje, které na 15 m půdorysu klesají o 120 m výškového rozdílu.

INDONÉSIE

Australsko-anglická expedice objevila na Jávě nové jeskyně o celkové délce přes 20 km, z nich Luwang Jaran se svými 11 km chodeb se stala nejdelší indonéskou jeskyní.

Zájem speleologů o toto území stoupá.

ITÁLIE

Lombardie

Klubem GSL CAI Lecco byla objevena severně od Grigne v nadmořské výšce 2.085 m nová propast nazvaná Il Tigre. Její hloubka je prozatím jen - 275 m, ale je velká naděje na další pokračování za závalem s mimořádně silným průvanem. Potencionálně zde lze dosáhnout hloubky až 1.800 m.

Umbrie

Ve známé jeskyni Grotta di Monte Cucco byla klubem GS Marchigiani CAI z Ancony prozkoumána nová větev systému, která vede do hloubky - 780 m. Jde o sérii místy i velmi úzkých meandrů přerušovaných několika propastmi. Denive lace celého systému G. di Monte Cucco činí 922 m při celkové délce 24.390 m.

Marches

3.500 m nových chodeb s unikátní výzdobou bylo objeveno v jeskyni Complesso Fiume-Vento a dalších 2.500 m v systému Bucco Cattivo. Celková délka komplexu Fiume-Vento činí zatím 21 km a Bucco Cattivo 6 km, přičemž půdorysně leží obě víceméně horizontální jeskyně nad sebou a mezi nimi zbývá jen 100 m výškového rozdílu k jejich spojení.

ŠVÝCARSKO

Holloch

Tato známá jeskyně již dosáhla délky 150 km. Významné objevy byly uskutečněny v nejvzdálenějších partiích zejména ve směru na Schwarzdom a v nejvyšších částech systému. U vchodu se postupem proti proudu jednoho z přítoků dosáhlo nových rozsáhlých a bohatě zdobených chodeb.

Sieben Hengste (Hohgant)

V tomto druhém nejrozsáhlejších systému Švýcarska bylo rovněž dosaženo dalších objevů. Bylo nalezeno spojení s jeskyní F - 1, která je tak stala třetím, nejnižším vchodem do systému. Po vyprázdnění dvou sifonů se podařilo spojit obě části úseku nazvaného Řeka Poláků. Kilometr dalších chodeb byl zaměřen v nejhlubší části. Šestny tyto a další nové objevy přispěly k tomu, že na jaře 1984 dosáhl systém 72 km délky a - 848 m denivelace.

V téže oblasti (Hohgant) se podařilo objevit i nový vchod do propasti K - 2, jejíž délka tak dosáhla 6.800 m při hloubce - 640 m.

Nedaleko se nachází vchod do jeskyně Trou Marc, která dosahuje hloubky 200 m. Je to již druhá lokalita, která směřuje ke K - 2.

Na začátku roku 1985 se podařilo v Haglättschhöhle (4.500 m, -200m) proniknout do dalšího půl kilometru chodeb a těsně se přiblížit k Trou Marc. Spojení dosud nebylo dosaženo. Od K-2 však zbývá jen 150 m do F-1, která se již stala součástí systému Sieben Hengsten ("Sedm hřebců")...

PRŮZKUM HLUBOKÝCH PROPASTÍ VE ŠPANĚLSKU

Doslova k explozivnímu rozmachu průzkumu hlubokých propastí došlo v posledních letech ve Španělsku. Z dosavadních 21 nejhlubších jeskynních systémů světa (všechny přes 1.000 m) se jich celkem 7, tedy plná třetina, nachází v této zemi. Nápor domácích a zahraničních speleologů směřuje zejména do pohoří Picos de Europa v Asturii, kde již byla objevena řada velmi hlubokých propastí s dalšími možnostmi prolongace.

Např. do propasti Sima del Trave podnikli speleologové z pařížského klubu SCS v r. 1984 již 4. expedici pod patronací Franc. spel. federace. Explorace tohoto systému, která v r. 1983 skončila na - 830 m, pokročila nyní až do hloubky přibližně - 1.195 m. Od - 730 m do - 900 m se postupovalo na velké poruše, kde se ztrácí hlavní tok systému a pokračování nebylo jasné. Průzkumníci se však sérií vertikál dostali do hloubky - 985 m k ústí 179 m hlubokého přímého stupně. Jeho velmi rozlehlé dno je zaplněno zřícenými bloky, ale výstup po nich umožnil najít pokračování, které skončilo na zóně dosud nepřekonaných úžin. Přesné zaměření bylo provedeno až do - 1.172 m.

Dalšími velmi hlubokými systémy jsou v tomto pohoří:

Sima 56: - 1.169 m; ve východní části pohoří - průzkum provádějí kluby LUSS z Lancasteru ve V. Británii SEII z Madridu.

Pozu del Xitu: - 1.148 m; západní část pohoří, průzkum provádí klub OUCC z Oxfordu.

Torca Uriello: +/- 1.022 m, centrální část masívu, průzkum provádí kluby SCS z Paříže a CLPA z Montpellieru.

Zpracováno podle

CLAIR OBSCUR 1984/No41

Počátkem roku 1985 se objevil v prodeji sborník ČSAV - ČESKOSLOVENSKÝ KRAS, ročník 34, který ve svých pěti částech (Články, Zprávy, Literatura, Časopisy, Výzkum - organizace) přináší tyto práce:

(Články)

V.Ložek - The foam sinter as Palaeoclimatic indicator,

D.Havlíček, J.Urban - Krasové jevy ve štolách severozápadní stěny Shniloušáku v Českém krasu,

J.Příbyl - Krasové geomorfologické a speleologické poměry v Moravském krasu v oblasti Malého výtoku Punkvy,

O.Štelcl - K problému likvidace flóry kolem svítilidel v turisticky přístupných jeskyních,

D.Hypr, L.Kraus, F.Šmikmátor - Geofyzikální průzkum v oblasti ponoru Domínka v Moravském krasu,

J.Pelíšek - Fossilní terra fusca v krasových oblastech Moravy,

I.Horáček - Mokrá 1 - nová lokalita staropleistocenní fauny v Moravském krasu,

J.Musil - Nekrasové jeskyně a umělé podzemní prostory v okolí Rájce - Jestřebí,

E.Maděra - Nové poznatky o krasových jevech v Nížším Jeseníku u Sovince,

J.Wagner - Vývoj a morfologie pseudokrasových forem vnějšího flyšového pásma Západních Karpat,

V.Cílek, A.Komaško - Apatit z jeskyně V Záskoči,

P.Bosák, S.Tůma - Krasové a abrazní jevy černomořského pobřeží v okolí Kamen Brjagu - sv. Bulharsko,

T.Sasvári, J.Terek - Príspevok k poznaniu oceánického krasu na Srí Lanke.

(Zprávy)

J.Noha, L.Vavřinec - Výskyt a formy recentního kalcitu v Krupce,

J.Slačík - Luminiscenční průzkum v Ochtinské aragonitové jeskyni,

J.Škvor - Pseudokrasová jeskyně v Prachovských skalách,

M.Sedlák - Zpráva o nález excentrik v jeskyni Jestřábí skála v Moravském krasu,

F.Musil - Propastovitá jeskyně Vinšulka,

J.Wagner - Výzkum velehorského krasu Západního Kavkazu,

(Literatura)

B.Kučera, J.Hromas, F.Skřivánek - Jeskyně a propasti v Československu (recenze V.Ložek),

N.A.Gvozdeckij - Karst (recenze B.Kučera),

(Časopisy)

J.Hromas - Kras i speleologia 1980,

J.Hromas - Speleo-informátor 1980,

F.Skřivánek - Der Höhlenforscher 1981,

F.Skřivánek - Spelunca 1981,

F.Skřivánek - Laichingen Höhlenfreund 1981,

F.Králík - Speleologia 1980, 1981,

F.Králík - Sottoterra 1980, 1981,

(Výzkum - organizace)

F.Musil - Výročí objevu jes-

kyně Řečiště,

J.Hromas - Nejdelší a nejhlubší jeskyně světa a některých stá-tů,

J.Hromas - 1. sjezd České speleologické společnosti.

Publikace obsahuje 144 stran, 8 křídových příloh a 3 skládané volně vložené přílohy. Na obálce je černobílý snímek pěnícového převisu ve vápencovo-dolomitickém masivu Sokolie v Malé Fatře od J. Rubína. Byla vydána nákladem 500 kusů a cena brožovaného výtisku je 30,- Kčs. Vydavatelem je nakladatelství ACADEMIA v Praze.

ČESKOSLOVENSKÝ KRAS ročník 35

Sborník ČESKOSLOVENSKÝ KRAS, ročník 35 se objevil v prodeji ve stejnou dobu jako ročník 34. Znamená to, že se vydavatel pokusil tímto činem o vyrovnání časového skluzu, ve kterém tento sborník již po několik let tone.

Tentokrát je rozdělen obsah do šesti částí (Články, Zprávy, Literatura, Časopisy, Organizace - výzkum, Z historie) v nichž přináší tyto práce:

(Články)

J.Šilar - Názory na vznik krasu a jejich vliv na směry hydrogeologického výzkumu,

V.Cílek - Aragonitové krápníky z Terasové jeskyně v Českém krasu,

O.Štelcl - 50 let ložní plavby na podzemní Punkvě,

E.Maděra - Výsledky hydrologických a klimatologických pozorování v krasu Králického Sněžníku,

J.Musil - Pseudokrasové a umělé jeskyně v blanenském prolomu,

P.Ženiš, L.Gaál - Dve geologicky významné jaskyne v Drienčanskom krase,

V.Ložek, I.Horáček - Staropleistocenní fauna z jeskyně Na Skalce u Nového Mesta nad Váhom,

J.Příbyl, J.Vašátko - Kras Viet namu.

(Zprávy)

V.Cílek - Některé minerály z československých jeskyň,

V.Cílek - Mikrokras a vznik korozních jeskyň,

P.Glozar - Průzkum komínovitých prostor v suché části Punkevních jeskyň,

Plánivská skupina ČSS - Zpráva o výsledcích čerpacího pokusu v Trativodné chodbě Staré Rasovny v Moravském krasu,

V.Ložek, I.Horáček - Nález fauny ve vchodu Němcovy jeskyně 1 v Moravském krasu,

J.Vaňura - Nálezy pleistocenního dikobraza na haldě před jeskyní Švédův stůl v Moravském krasu,

I.Horáček, V.Ložek - Z výzkumu výplně Mladečské jeskyně u Litovle,

J.Prášek - Krápníková výzdoba v objektech československého obranného systému na Hlučínsku,

I.Horáček, V.Ložek - Nález staropleistocenní fauny v krasových dutinách u Brekova,

J.Pelíšek - Škrapy na zkrasovělých sádrovcích v jihovýchodním Polsku,

S.Chábera - Chedarské jeskyně,

J.Hromas - Nejhlubší a nejdelší sádrovcové jeskyně světa.

(Literatura)

J.Jakál a kol. - Praktická speleologie (recenze J.Rubín),

A.B.Klimčuk, V.J.Rogožnikov, A.A.Lomajev - Karst masiva Kyrktau (recenze J.Hromas).

(Časopisy)

D.Bílková - Kras a speleologia 1982,

J.Hromas - Acta carsologica 1982,

J.Hromas - Naše jame 1981,

J.Hromas - Naše jame 1982,

F.Skřivánek - Die Höhle 1981,

F.Skřivánek - Stalactite 1981/1982,

F.Skřivánek - Spelunca 1982,

B.Kučera - Sottoterra 1981,

F.Skřivánek-Laichinger Höhlenfreund 1982,

F.Skřivánek - Karst und Höhle 1980,

F.Skřivánek - Mitteilungen 1982,

B.Kučera - Proceedings University of Bristol Speleological Society 1982,

B.Kučera - Caves and caving 1982.

(Organizace - výzkum)

J.Kopecký, J.Vítek - Symposium o pseudokrasu v ČSSR,

J.Příbyl - Třicet let geomorfologických výzkumů krasu v ČSAV,

J.Šilar - Mezinárodní konference o krasové hydrologii karibské oblasti,

S.Tůma - Expedice Karžan-Tau 1981,

J.Wagner - Expedice Kizil-Koba 1982.

(Z historie)

P.Ryšavý - Jeskynní sekce Přírodovědeckého klubu v Brně.

Publikace obsahuje 132 stran, 4 křídové přílohy. Na barevné obálce je na obrázku J.Příbyla ukázka reliktních tvarů tropického krasu. Sborník byl vydán nákladem 500 kusů a cena brožovaného výtisku je 28,- Kčs. Vydavatelem je nakladatelství ACADEMIA v Praze.

Naše, zejména mladší, čtenáře upozorňujeme na kritické připomínky J.Rubína k publikaci Praktická speleologie. Doporučujeme provést si dle údajů obsažených v recenzi patřičné opravy, především v geografickém názvosloví.

- VŘ -

OBRACÍME SE NA NAŠE ČTENÁŘE, KTERÍ DOSTÁVAJÍ ZAHRANIČNÍ LITERATURU, S PŘÁNÍM O SPOLUPRÁCI, KTERÁ BUDE POZŮSTÁVAT ZE ZASÍLÁNÍ INFORMACÍ K OTIŠTĚNÍ. MÁME ZÁJEM O STRUČNÉ VÝTAHY O ČLÁNCÍCH A ZPRÁVÁCH V PRAMENU OBSAŽENÝCH, O RECENZE I O VÝTAHY PODSTATNÝCH INFORMACÍ Z JEDNOTLIVÝCH ČLÁNKŮ VČETNĚ DOPLŇJÍCÍHO GRAFICKÉHO MATERIÁLU. U KAŽDÉHO TAKOVÉHO PŘÍSPĚVKU MUSÍ BÝT UVEDENA PŘESNÁ CITACE - JINAK NELZE POUŽÍT !

DROBNÉ ZPRÁVY:

10 LET JESKYNĚ MARTINA

Před 10 lety došlo k jednomu z velkých objevů v Českém krasu, k objevení jeskyně Martina.

Všechno začalo v červenci 1975. Dva členové tetínské skupiny, M. Hahn a P. Kohout, nevzali na vědomí předpovědi některých odborníků o tom, že v Českém krasu již není naděje na žádný objev nové velké jeskyně z povrchu, snad prý pouze lomovou činností. Začali kopat v mělkém závrtu ve svahu Kodského polesí. Postupně se k nim přidali Š. Dobříšán a J. Pecka a jejich úsilí bylo dne 17. července 1975 korunováno úspěchem - dostali se do prvních volných prostor. Ve večerních hodinách se jim podařilo proniknout vstupní klesající částí až k 5 m hluboké propasti na začátku Vesmírné chodby. Zde se jejich postup zastavil.

Ve výzkumu se pokračovalo v dalších dnech už za účasti ostatních členů skupiny. A následoval jeden objev za druhým.

Byla objevena celá Vesmírná chodba s několika odbočkami, z nichž zvláště vynikala Pohádková plazivka s bohatou výzdobou. Po prolezení plazivky na konci Vesmírné chodby pak došlo k objevu prostory, jejíž velikost zde nikdo nečekal. Tak poprvé spatřil světlo baterek Obří dóm. Jeho rozměry všechny ohromily - délka 41 m, šířka 20 m a výška 7 m. Celá prostora je strmě ukloněna.

Z Obřího domu se podařilo proniknout ještě do paralelní větve, kterou tvoří Krápníková a Hlinitá chodba, ukončená Říčeným dómem. Tím byly objeveny všechny velké prostory jeskyně.

Průzkum však neskončil. K novým prostorám postupně přibyla ještě Kajdova chodba, Stenlyho komín se dvěma bohatě zdobenými odbočkami a Večerní chodba. Postupně tak byl

bez náročných prolongačních prací, objeven jeskynní systém dlouhý 430 m s převýšením 31,4 m. Současná délka chodeb a prostorů je 445 m.

Celá jeskyně je vytvářena ve dvou výrazných úrovních, spojených mezi sebou propastmi, komíny nebo šikmými chodbami. Svrchní úroveň tvoří nižší chodbičky až plazivky s chudou nebo již suchou a rozpadající se výzdobou. Spodní úroveň je již vytvářena prostorovými chodbami a dómovitými prostory.

Po objevu jeskyně a provedení dokumentací byla provedena řada odborných výzkumů (klimatická měření, odběry vzorků, geologie jeskyně, luminiscence a v letech 1975-78 archeologický výzkum).

F. Muchna

ZO ČSS 1-02 Tetín

III. MEZINÁRODNÍ SETKÁNÍ SPELEOLOGŮ V MORAVSKÉM KRASU.

Toto setkání bude uspořádáno v rámci oslav 40. výročí založení Speleologického klubu v Brně, první poválečné amatérské organizace v českých zemích. Založení Speleologického klubu v Brně dne 15.10.1945 bylo umožněno osvobozením Československa vítěznou Rudou Armádou. Účast na průzkumu a výzkumu byla umožněna i širokým vrstvám zájemců z řad dělnické třídy a pracujících inteligence - tím došlo i k novému rozmachu speleologie.

Setkání se uskuteční 4. - 8.9.85 ve Sloupu v Moravském krasu. Bydlení je zajištěno v Pionýrském táboře Šmeralových závodů Brno ve Sloupu. Poplatek činí 280,- Kčs a je v něm zahrnuto ubytování, doprava na exkurze, snídaně a večere. Počet účastníků je omezen a proto se hlase co nejdříve :

MUDr. Jiří URBAN, Veverčí 65 tel. 753375
602 00 B R N O Č S S R

